Исламия книга

Об Исламе соч. Баязитова

اسلام كتابى

شهر پيتربورغده امام ومدرس آخوند عطاالله بايزيتف‌نڭ

تصنيفى وخرجاتى ايلان ايكنچى دفعه باصمه قيلنمشدور

١٨٨٥

سنه نچى ده ***

1885

Проверено
1940 г.

ПРОВЕРЕНО
2006 г.

بو کتاب باصمه سنه رخصت بیرلدی سنکت پیطربورخده
۲۹ نچی آپریلده ١٨٨٥ نچی یلده ***

T. C. C. P.
Центр. Вост. Биб-ка
5026

ایشارة

زمانه‌مزده کورنکان خلقننك علملك اوکرنمك اوچون عمر وقتلری آز
بولدی * (اوّل زمانه‌لرده اوطز یکرمی بش یاشکا قدری مدرسه‌ده
صقاللی شاکردلر کوب وهم طولی ایردی * (ایمدی اون بش اون
آلطی یاشنده بالالر مدرسه‌دن صبق بتوروب دنیا خدمتینه کرکالی
معامله اوچون درس عالمندن دنیا عالمینه چغالر * (اما مدرسه‌دن
چقغاچ‌دین علمی‌ننك برقصقه‌چه اعتقاد وایمانغه ضروری قدری حاجت
رکنلرن اونوتقاچ عرب کتابلرندن قراب فهملای آلمایلر هم جانغیدن
استاذلرندن باروب صوراب اوکرانب جورمایلر* (وحالانکه کرك قدری
ایمان هم اعمال هم اخلاقدن خبردار بولوب سوز سولارلك وهم کشی
سولاکاننی آنکلارلق قدری هر کمکا ایمان واعتقاد خصوصنده ضروری
شیلرنی خطرنده طوتارغه تیوشلی‌دور وخطرنده بولماسه درّو اوزی قراب
بلورلك قورالی کتابی هردائیم اوزی‌ننك جاقننده بولورغه تیوشلی‌دور *
(آنه شوننك اوچون بزننك تورکی طالبلری ایمان واخلاقدن خبرلری
بولوب هر دایم اوزلری قراب آنکلارلق وبلورلك بولغاندای کتاب ترکی
تلنده بولوۋیننك ضرور ایکانلاکن کوروب عوام خلقی اوچون بوکتاب
توزلمش ایردی * (همده بزم بوفهم خطا بولمادی آخرده کوب یخشی
فهملی آدملردن بوکتاب‌ننك فائیده‌لو ایکانن بلدروب بزلرکا خبر
قیلنمش ایردی * (خصوصًا مرحوم حاجی سایم گرای مفتی حضرتلری
وکتابمز باصلغاچ کاسن صوراتب آلوب اوزی بعضی‌سون تصدق
وبعضی‌سون صاطوب عوام خلقغه بالالرغه اُلاشتروب بزلرکا دخی‌ده
جانغیدن باصدورمق برلان اشارة قیلمش ایردی * (نیچه وقتلر اوتب

دوست

دوست واسلامده مقید کامل مؤمن آدملردن بالالرون دینلری اوچون غم چیککان اخلاصلو مسلمانلر بوکتابنی کوروب صوراطور بولدیلر * (کتابمز صاتولب بتکان جوابنی بیرکاچ همتلو وعطافتلو حمیت وانسانیتلو مسلمانلر جانغیدن باصدروروغه آلدن خرجتن بیروب مصلحت قیلدیلر * (جان ودلدن شکرانه وحمد اوقب اهل حمیت ومروّتکا بواعانتلری اوچون دعا قیلوب وهم بوباصلاچق کتابننك یارومی فقراء اهلینه تصدّق ایدولچکنی کوروب عموماً دعاده بولوب ایکنچی مرتبه باصمه قیلونورغه کروشلدی ۞

*_*_*

اسلام کتابی

شهر پتیربورغده امام ومدرس آخوند عطاء الله بایزیتفننك تصنیفی وخرجاتی ایلان *_*_* بو کتاب قزان اونیویرستیتیننك طبع خانه سنده ایکنچی مرتبه باصمه اولنمشدر ١٨٨٥ نچی یلده *

بسم الله الرحمن الرحیم

همه حمد الله تبارك وتعالی کا اولسون شونداین الله تعالی یرلرنی
وکوکلرنی وآنده بولغوچی عجایب وغرایبلرنی یراندی ونه حکمتلو آدملرنی
برطامچی صودن یرادوب آنلرغه عقل وفهم ویروب نچه حکمتلی شیلرنی
بلدوردکی همه‌سی اول الله تعالی جلّ شانه‌ننك بارلقینه دلیلدور واول
نبیمز محمّد مصطفی شاه جهان حضرتی اکرم کا خدا جلّ حضرتی‌ننك رحمتی
اولسون شونداغ نبی‌دور امّتی ایچون حسرة چراغنه یانوب دین بلمك
امّتینه فرض دیو بیان ایلدی نبیمز وصحابه‌لر هرقایوسی دین علمی ایله
مشغول اولدیلر واصحاب کرام شریعت امرنی نبیمز صلّی الله تعالی علیه
وسلّمننك حضورینه کلوب بوخصوصده شرع شریف نه بیورور ونه قیلالم
دیو صورار ایردیلر هرمسئله‌ده نبیّمز صلّی الله تعالی علیه وسلم حاضر
وعالم اولوب بعضی‌سنی آیات کریمه برلان وبعضی‌سینی حدیث قدسی
الهام ربّی برلان امرقیلوب وبعضی‌دن طیبار ایردی اصحاب کرام حضرت
رسول صلّی الله علیه وسلّمدن ایشدوب بوحدیثلرنی کونکلرنده صاقلار

ایردیلر صحابه رضوان الله علیهم علمده ماهر اولمش ایردیلر بعضی
مفسرین و بعضی محدثین اولدقلرندن نچه زمان اولوب بعضی سی دنیادن کوچب
و بعضی سی بارلقه کاوب حضرت رسول صلی الله علیه وسلمدن ایشتدوکی
حدیثلرنی کونکللرنده صاقلر ایردیلر اما که نچه تواریخ اولدوقی صنکره
اصحاب کرام آز اولوب کسلدیلر بونلرغه دوتاش تبع تابعین کاوب
حدیثلرنی صاقلاب وفهم ایدوب نچه ونچه کتابلر دوزوب یازدیلر مونلردین
دخی بعضیسی محدثین وبعضیسد مفسرین اولوب علملکنی آرتدورمقده
اولدیلر وبونلرغه دوتاش علماء مجتهدین کلدیلر رحمهم الله اجمعین
کوردیلر که شرع شریفده باشمز نبیمز محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم
نچه حدیثلر قالدورمش وبزلرکا الله تعالی جانبندن قرآن قالدورمش
بو قرآن وحدیث معنالرینی هرکمکا فهم ایتمك آغر ایکانلکینی بلوب
هربر شریعت امرلرینی وهرمسئلهلرینی علی التفصیل یعنی آیر وآیرو
بیان ایتملکا کرشدیلر مونداك صونکنده *(جزئیات وکلیات) *
بیان طابدی مجتهدلر کوندن کون اجتهادلرینی آرتدورمقده اولدیلر
بعضی سی تفسیردن وبعضی سی فقهدن کتابلر چقاردیلر شویله اولدیلرکه
بعضی مجتهدلر برکچهده نچه ونچه مسئلهلر دلیلدن فهم ایدوب معلوم قیلدیلر
رحمهم الله علیهم هرخصوصده کتابلر قیلوب علمی بتون عالمکا صاچدیلر
عالمکا علملك صاچیلمش اولدیغندن علم اهلی علمکا کرشوب علماء کوب
اولوب علملك کوندن کون ظهور طابدی بعضی کتابلر قصقه وفهمکا مشکل
اولدغنه تفصیل یعنی آیروب واوزون سوزلاب علماء حواشی باغلادیلر
هرقایوسی نه علمکا ماهر اولدی ایسه شول علمدن بیان ایلدیلر بعضی سی
علم تفسیردن بعضی سی علم حدیثدن وبعضی علم اعتقاددن وبعضی سی
علم حالدن وبعضیسی علم اصولدن وعلم فقهدن وبعضیسی علم معانیدن

وبعضیسی علم عروضدن وبعضیسی علم صرفدن وبعضیسی علم نحودن
وبعضیسی علم حسابدن وبعضیسی علم لغتدن وبعضیسی علم طیبدن
وبعضیسی علم منطقدن وبعضیسی علم هیئات وافلاکدن وکمّ موندین
غیری علملاردن مجتهدین ومصنّفین رحمهم الله تعالی تصنیفلر وکتابلر
چقاروب عالمگا ایرشدردیلر (امّا بزم علمدین نبیمز کرامدن باشلانوب
کلدی ونبیّنا صلّی الله علیه وسلم جمیع خلقه یبارلمش اولسه‌ده قرآن شریف
عرب تلنده ایندی نبیّمز صلّی الله علیه وسلم عرب خلقی اچنده یبارولوب
وعرب تلی آرتوقراق وسوچوکراك تل اولدوغندن حدیث شریفلرنی
هم حضرت رسول عرب تلنده بیان ایلدی واصحاب کرام عربدن اولوب
اوزتللری برلان بیان ایلدیلر بس بزم علم شریعت عربدن باشلاندوغی
سببدن علملك عرب تلنده کلدی اوکرنوچی‌ننك علملك اوکرنمکی عرب
تلنده اولدی بلکه نچه تواریخ علملك عرب خلقی آراسنده اولوب ایردی آنلاردن
کتابلر عرب تلنده چقارلوب صونکغی علماء اوشاندق عرب کتابلرندن
فهم وحاصل قیلدیلر موندن کوبرسی دخی عربدن اولوب همیشه اوقمق
واوکرنمکلکلری عربدن اولدغیله اوشندق عربچه کتابلر چقاروب تصنیف
قیلدیلر عرب خلقی آراسنده علملك قوّة طابدوقی بعدنده نچه تواریخ
اولوب فارسی‌دن ینه علماء اولوب بعضی کتابلرنی فارسی عالملری اوز
تللرنده دزوب تصنیف وترجمه قیلدیلر اوشنداق فارسیده عالملر کوبلك
طابوب فارسی تلنده هم کتابلر کوب اولدی بوایکی تلده علملك کوب
اولوب ظاهر معلوم اولدی هرکم ایرسه بوتلده شرع شریفکا کرك بولغان
علمنی اوکرندیلر شرع شریف اوّلاً اوقله تورغان علملك اولغان سببندن
علماء هرقایوسی اوّلاً شرع شریفدن اوقوتمقنی قیلدیلر اوکرنوچیلرکا عرب
وفارسی تلنی یقینلق طابوب بوتللر کورکام وفصیح کورنوب وغیر شرع

اولان علملکلرنی هم بوتللرده بیان قیلدیلر بوتللرده هر بر لُغت طابولورلق ایدوب تفتیش قیلوب لُغت کیندك اولوب علملك بوتلده قالدی (ایمدی بزم دین‌دین اسلام حضرت رسولدن واصحاب تبع تابعیندن ومجتهدلردن ظهور وبیان اوله کلدی (امّا بزم کبی ترکی دیندداشلرمزدینْ اوگرنمك تلادکلرنده عرب تللی کتابلرغه محتاج اولدیلر نه حال ایتمك چاره‌سز عرب وفارسی تلنده بولغان کتابلردن صبق اوقی باشلادیلر (امّا عرب تلینی بلمك تورکی خلقیغه نچه نرسه‌گا محتاج قیلدی اوّل لغت بلمکگا ایکنچی صرف اوچنچی نحو بلمکگا بوعلم صرف ولغت بلمك ینه‌ده عرب تلنده بولغان کتابلردن اوکرنمکگا محتاج قیلدی اول عرب تلی‌ننك قورالی عرب تلنده اولدوقی ایچون اول قورالری بلمك دخی مشکل اولدی بوعلم صرف ونحو بلمك نچه یل عمرنی صورادوقی سببندن وکوب عمر هرکمگا میسر اولمادقندن علم اوکرنوچیلر آزدن آزاولوب تورکی خلقنده علملك آز اولدی بوعلملك آزلقی‌ننك سببی بزم بیانمزدن بلندیکه تورکی خلق آراسنده علملك اوز تللرنده باشلانمایچه غیری تلگا محتاجلقلرندن اولدی وتورکی عالملری رحمهم الله تعالی همان عرب تلینه اجتهاد قیلوب مشکل اولسه‌ده عرب تلنده اولغان کتابلردن اوقمق واکرنمکنی قیلدیلر بوعلملك علماء آراسنده‌غنه قالوب کوب خلقه ظاهر اولمادی شول سببدن علملك تورکی خلقی آراسنده آز وآغر نرسه اولوب قالدی وحالانکه هرمسلمان بنده‌گا دین اوکرنمك فرضدور امّا هر کمگا عرب تلنده اوکرنمك‌ننك فرضلغی دلیل برلان ایشتولمش دکلدور کرچه عرب تلنده دعا قیلمق آرتوق اولوب وهم عرب تلی فرض کفایه اولسه‌ده بعضی آدم بلمکی برلان همه خلقدن دوشر وامّاکه دین علمینی اوکرنمك هرکمگا فرض اولدی بر بنده‌ننك بلمکی برلان غیریلردن دوشمز بلکه هر پیغمبر اوز قومی‌ننك زماننده‌غی تلی

برلان يبا رولدكندن فهم ايدارکا بيرادور هرقومننك اوزتلندن اولسهده فرض بلمك طابلور (ايمدى بوزمانه خلقى خصوصًا توركى تللى خلق عرب تلى ايلان بيان ايدولمش كتابلرغه كرشوب عرب تلينه نحو صرف علمى كركلكينى بلوب صرف ونحوعلمى كا كرشديلر بوصرف ونحو علمیکا کوب عمر كرك بولدى امّا كمكا ايكى يل يا اوچ يل اوقورلق وقت طابولدقندن بوعلمكا كرشوب وبوايكى اوچ يللق صنالغان عمر ينى نحو صرفدن اوتكاروب اصل كرك دين علمى كا كرشوركا وقتى اوتكان بولدى بس صبق اوقمق عالمندن دنيا عالمينه چقمق وقت اولدقنده دين علمندن خبرلرى آز بولوب نادانلقده قالمق لازم اولدى وبردرلو خلق علملك اوكرنمككا كروب توركى طانومق ايچون نچه يللر عمرلرينى حكايت كتابلرى برلان اوتكاروب دين علمندن محروم اولديلر شول طالبلرنى كوروب شول حكايت كتابلرى اورنيغه توركى طانومق ودينندن خبر بلمك بركا طابوله بارسون ديو توركى شاكردلرى ومبتديلرى ايچون بن فقيرالحقير تلادوم كه توركى تلندن بركتاب دوزوب دينكا كركلى شيلرنى اوز تلمز برلان بيان قيلورغه توركى طالبلرى الفبا علمندن صنكره عمرلرينى قصه وحكايت برلان اوتكارمينچه توركى طانومق ودين طانومق الفبا اوقمق صنكره سنده اوق اوقولوب مبتدى شاكردلرننك فهميكا دين علمى كره بارسون ديو نحمده تعالى الله تبارك وتعالى مرادغه ايرشدووب مهلت وقت ويرديكه اوقودوقى كمسنهلر فائده كوروب بزعاصى كناهكارلركا ومحتاجلركا دعاچى اولسونلر ديوب واجلكا مهلت ويروب اتمام ميسر اولنسه ايردى ديوب ١٨٧٠ نچى سنه مسحيهده بن فقيرالحقير شهر پيطيربورغدن امام جامع ملّا عطاءالله بن بايزيد بسم الله الرحمن الرحيم ديو بوكتابنى ترتيب ايدوب يازمقغه كروشدم *

(ايمدى عزيزدين قرنداشلرى اوّلاً بلمك كركه الله تعالى بندهلريكا

دين

دین علمینی فرض قیلدوقی ایمان صنکرەدور چونکه اَوّلاً بندەکا فرض
اولدوقی ایماندور وایماندن صنکرە دین علمیدور چونکه ایماننک
توتولوب تورماقی دین برلاندور دین علمیننک فرض اولمقی بندەلرننک
اوز فائیدەسی ایچوندور چونکه الله تَعَالٰی بندەلریکا ایکی یول قویمشدور
(بر یولی بیورلمشدور) (وبر یولی طییولمشدور) وبوایکی یولی ایکی یره
ایلتوب توقطاتمشدر واول یولغه کُرکان البتّه یولننک باشیغه باروب
توقطاغوچیدور بر یولیننک باشینی اُوجماخغه توقطاتمشدور وبر یولیننک
باشینی تموغغه توقطاتمشدور وهر یولغه کرمکنی بندەننک اختیاریکا
صالمشدور وبو جنّت وتموغی دوزمکی اللهتعالیننک فضلی وحکم عَدَالتیدور
حال مونداغ اولسه بزلر غافل اولمایونچه قایو یول بیورلمش وقایوسی
طییولنمشدور اول یوللرنی بلوب الله تَعَالٰی رضأ اولدوقی یولنی اختیار
قیلمق لازمدور بس اَوّلاً اول یوللرنی بلمك ایماندین باشلانور چونکه
ایمان هر عملننک باشیدور بس بو ایمانسز عملننک فائیدەسی یوقدور
و بندەننک مسلمان بولماقی مسلمان کیُومی کیمك برلان دکلدور بلکه قلبنی بزَمَك
برلاندور وبو ایمان برلان بندەننک دینی غیری دینلردن آیرلور وبنده
اوزی هم بو ایمان برلان غیری ملّتلردن آیرلور مثلاً ایمان واسلام بردور
بو ایمان واسلام برلان بولغان بندەلرنی مؤمن ومسلمان دیرلر بس
مسلماننک غیری دین اهلندن آیرلمقی ایمان برلان اولدی شول جهتدن
اَوّلاً بندە نه دیندە ونه ایلان مسلمان بُولُوُنی بلمك لازمدر آنی بلمك
ایماننی بلمك ایله اولور * (امّا ایمان بندەننک قلبیننک راستلامقی
برلان بولور وعمللر بندەننک طشردە اولان اعضالری برلان بولور (ایمدی
بندەلردە اولاچق صفاتلر وفعللر بعضیسی قلبدە اولسه وبعضیسی طشردە
اولسه تیوشلیدور بوکتابی اوچ باب قیلمق وهر بابدە باشقە فعللردن بیان

قیلمق چونکه قلبده‌گی صفاتلر طشره‌ده‌غی اعضالر ایله اولدوقی فعللرگا باشقه‌دور (ایمدی اوّلگی باب ایمانده‌دور ایکینچی باب اعمال ظاهرده‌دور یعنی طشره‌ده اولدوقی اعضالر ایله اولاچق فعللرده‌دور اوچنچی باب قلبده اولان اعتقادگا غیری صفاتلرنی بیانده‌دور بوبابی اخلاقده دیرلر اوکرنوچیگا وهم اوکرتوچیگا شوشی ترتیبچه اوقورغه واقوتورغه تیوشلی‌دور بوترتیبچه بولمغانده هرایکیسی گناهکار اولور بلکه کفرلك خطره‌سی اولور آننکچون اگرده اوکرنگوچی شاگرد اوّل عمل اوکرنسه مثلاً نماز وروزه کبی‌لرنی بریل یاآرتوق بووقتده بواوکرنگوچی اعتقاد علمینی بلمادوکی ایله ایمان علمینی بلمز ایمان علمینی بلمسه ایمان‌ننگ راستلقینی نچوك بلسون بس بوعلم اوکرنگوچی‌ننگ ایمانی‌ننگ راستلقنده خطره اولسه بونی اوکرتوچی بواوکرنگوچی‌ننگ ایمان بلمادوکینی بلوب وهم بواوکرنوچیده خطره وارلغین کوروب باشقه علملك اوکرتمکنی بوخطره‌اره رضاً اولمق‌اولوب کفرلکگا رضالق اولور عقاید کتابلرنده بیان ایدرلرکه کفرلکگا رضالق کفردور دیو بس هر ایکیسنده کفرلك خطره‌سی اولدی شول جهتدن تیوشلی‌دور بوروشچه اوّلاً اوکرتمك

اوّلگی باب ایمان بیاننده‌دور

ایمان‌ننگ ایکی معناسی واردور بری لُغت معناسی وبری شریعت معناسی (امّا لُغت معناسی راستلامقدور وشریعت معناسی راستلامقدور کونگل برلان حضرت رسول صلّی الله عَلَیه وسلم الله تعالی جانبندن آلوب کلدگی شیلرنی همه‌سینی وهم تل برلان ایتماکدور تل برله ایتودن برطییو بولماسه یعنی تل یوقلغی کبی ویاکی بردشمانننگ ایتورگا ویرمسلگی کبی مثلاً حضرت رسول الله تعالی جانبدن آلوب کلدی نماز فرض دیو شوننگ

کبی قرآنده اولدوقی وهم حضرت رسول، اوزسوزنده ایتدوکی نرسه‌لرننك
همه‌سینی راستلامقدور اگر صورلسه بوایمان‌ننك کیرسی نه‌دور جواب
دیرمز کفردور اگر صورلسه کفر نه‌دور جواب کفر لغتده قارشمقدور واهل
شریعتده راستلاوننك یوقلغی شوندااین منْدین اول مَن‌ننك حالندن
ایدی راستلامق بس بلندیکه برمن حضرت رسول الله تعالی جانبندن
آلوب کلدوکی ضرور شیلرنی راستلامسه ویا ایسه راستلاقنده شیك قیلسه
ویا کونکلی بوش بولسه کافراولور اگر صورلسه اوّل بنده‌کا نه‌نرسه‌نی بلمك
فرضدور جواب الله تعالی‌نی بلمك فرضدور موننك صونکنده الله تعالی‌دن
کلدوکی شیلرنی راستلامق فرضدور اگر صورلسه موءمن کشی نه ایله
موءمن ومسلمان اولور جواب دیرمزکه حضرت رسول الله تعالی جانبندن
آلوب کلدوکی شیلرنی راستلامق برلان موءمن ومسلمان اولور واگرده
صورلسه بوایماننی بلمك قدری موءمن اولمقغه یتارمو دیو ایتورمز بوایماننی
بلمك قدری کفایه اولماسدور نتاککه ابوجهل وابوطالب حضرت رسولنی راست
پیغمبر دیو بلدیلر ونه کتورسه حقلغی بلدیلر (امّا همانك مسلمان اولماینچه
کافر اولدیلر بس موءمن اولمق راست بلوب وقبول ایتمك ایله اولور
ابوجهل وابوطالبك قبول اولمادیغی سببندن کافر اولدیلر اگر سوآل ایدولسه
بوایمان بنك‌ده نه‌روشچه ونچه تورلی اولور جواب ایمان بنده‌ده بولمقی اوچ
تورلودور (اوّلکی) بولوکینی ایمان تحقیقی دیرلر اول ایمان تحقیقی
دیدکمز شونداین ایماندور بنك‌ننك کونکلی ایلان راست دوتماقی‌دور
حضرت رسول الله تعالی جانبندن آلوب کلدکی همه شیلرننك کلسن
شول روشچه‌که کرچه بارچه دنیا اهلی اول بنك‌کا کیرو طورسه‌لرده کونکلی
بوراستلادوقی شیلردن شیك قیلماقغه میل ایتمز بوایمان غایت کاملدور
الوغ مرتبه‌ده بولغان کمسنه‌لرننك ایمانی‌دور (ایکنچی) بولوکینی ایمان

استدلالی دیرلر شویله بنده‌ننك كونكلی ایلان راست دوتماقی‌دور الله تعالی‌ننك بارلغینه بویرادلمش نرسه‌لرنی بلدوکی ایله یعنی بوصونکدن بار اولدوقی شیلرنی البته بر یراداچی کرك واول یراداچی البته بوشیلر جمله‌سندن بولماینچه برغیر بولسه کرك البته شول یراداچی خدادر دیو بلمك وراستلامق ایمان استدلالی بولور بو طریقه معرفت واستدلالده بحث کوبدور عقاید کتابلرینه قرالور (اوچنچی بولوکینی ایمان تقلیدی دیرلر بوایمان بنده‌ننك راستلامقی‌دور آتاوباباغه ایياروب هیچ بردلیل واستدلالدن غیری بوایمان بیك نادان وفکر قیلمادوقی خلقده بولور بوایمانده خوف بارکه بنده جان ویردوکی وقتده وعقلی ضعیف اولدوقنده شیطان علیه اللعنه ایماننی اوزکارتمکگا دروشوب بنده‌نی ایمانسز قالدورمقده چونکه بوایمان کشی سوزیکا ایياروب بولغانی سببلی هم کشی سوزیکا ایياروب یوق بولور مثلاً برآدم برنرسه‌نی بویله دیسه شول ایتو ایله بونرسه‌نی راست بلوب تورسه وایکینچی برآدم بونرسه بویله ایماس دیسه صنکره بوکشی‌ننك ایتماکی ایله شیك بولوب راستلامقی بتار شوننك کبی بوایمان تقلیدی ضعیفدور امّا ضعیف اولسه‌ده مقبولدور نتاککه الله تعالی قرآنك بیورمشدور (ولا تقولوا لمن القی الیکم سلام لست مؤمناً) معنای شریفی وسزلره مسلمین تحیّتین القاء ایدنه یعنی السّلام علیکم دیکان کمسه‌لرکا مؤمن دکلسن دیمانکز دیمکدور وحدیث شریفده هم بیورمشدور (من صلی صلوتنا واستقبل قبلتنا فهو مسلم) یعنی برمن بزم نمازیمزنی اوقسه وقبله‌مزغه یونالسه بس اول کمسنه مسلماندور بس بوایکی دلیل برلان بلدك کم بوایمان تقلیدی هم مقبولدور لکن بوایمان برلان مسلمان بولسه‌ده بوکمسنه کناهکار اولور ایمان استدلالی برلان ایمانك بولغان ایچون چونکه الله تعالی‌نی استدلال برلان یعنی دلیل برلان بلمك

اتّفاق جمیع سلَف برلان واجبدور نتا کا که آیات شریفهده بیورور فانظروا الی آثار رحمة الله وقل انظروا وما ذا فی السموات والارض) وبو آیة برلان هم ثابتدور الله تعالی نی دلیل برلان معرفت یعنی بلمك واجبدور پس بوکمسنه دلیلبرلان الله تعالی نی بلمکنی قویغان ایچون کناهده دور (اما دلیل برلان بلمك ایمان استدلالی نی بیان قیلغانده ایتولمش ایردی شول رُوشچه دور (ایمدی بوکمسنه کناهکار اولسه وایمانونك آخردمده خطره اولسه هرکمکا تیوشلی دور اجتهاد قیلمقغه اوّلکی ایکی بولوکننك برُسی ایله ایمان کلتورمکنی وهم امید قیلمق الله تَعالی دن منکولك تموغدن قورتلوب منکولك جنّتکا کروب دائیمی بولغان نعمتلردن تَناوُل قیلوب عیش عشرتده قالماقنی پس بو بیاندین بلندیکه همّه شیلرنی راستلامق هروقتده فرضدور امّا تل برله عمرده برمرتبه ایتمك کفایه دور اکر بروقت راستلاوی بولمسه بنده کافر اولور چونکه ایمان برله کفر آراسنده باشقه برشیء یوقدور یا کفردور یاایماندور بنده بوایکی دن حالی ایماسدور اکر صورلسه یرلرنی وکوکلارنی کم یراتدی دیو جوابنده الله تَعالی یراتدی دیسه کونکل اونوره که بوکمسنه قوری مقلید بولمسه کرك دیو اکر صورلسه راستلامق نه رُوشچه اولور جواب ایکی رُوشچه اولور بری ایمان اجمالی وبری ایمان تفصیلی ایمان اجمالی بودورکه مثلاً ایتورمز اینانّدم الله تَعالی کا ونه بیور دقینه ونه طیدوقینه همّه سی حق وراست دیو بلوب قبول ایتدم

امّا ایمان تفصیلی بودورکه ایتورمز

اینانّدم الله تَعالی کا وهم فرشته لریکا وهم کتابلریکا وهم رسوللریکا وهم آخرة کونی کا وهم ایذکولك ویاوزلق اللهننك تقدیری برلان الله تعالی دن ایکانلکینه وهم اولکاندین صونك قبردن قوبارلمقغه دیو (امّا بو

مذکورلرکا اینانمق‌ننك معناسی بوروشچه‌دور مثلاً اینانورم الله تعالی کا
دیمك‌ننك معناسی یعنی راست بلدم الله تعالی بار وبردور وهمه شیلرنی
یراداچی اولدور اکر صورلسه ندین بلدونك‌الله‌تعالی بار ویراداچی‌دی ردیو
(جواب ایکی دلیل‌برلان‌بلورمن بری‌نقلی‌دلیل وبری‌عقلی‌دلیلدور(اما نقلی
دلیل‌بودور الله‌تعالی قرآن شریفنده بیورمشدور*(وخلق کل شیئ عزیر
ومسیح وملائکه‌نی وهرشیء اول‌الله‌تعالی یراتدی دیو (واما دلیل عقلی بودور
که هیچ شیلك یوقدور بارلققه چقغان شیلرننك بارلقنده واول بارلقغه چقغان
شیلرنی بار ایدوچی کرك البتّه بوبارلقغه چقغان شیلر اوزلرندن بارلققه
چقمادقلری ظاهردور چونکه هر ممکن‌ننك غیریکا محتاج بولووینه متکلمین
وفلاسفه مسلّمدور اول یراداچی ممکنات جمله‌سندن‌اولدوقی باطلدور چونکه
اول یراداچی ممکن‌اولسه اول ممکن‌نی دخیده یراداچی کرکدور اول یراداچی
بولر کبی محتاج اولسه ممکنات وبار ایدوچیلر چیکسز وبرنرسه‌کا ترکسز اولسه
کرك وبو باطلدر بس ممکنات‌نی یراتغوچی واجب الوجود اولان بر‌الله‌دور
(اما الله‌تعالی‌ننك‌برلکینه دخی‌ایکی‌دلیل باردور بری‌نقلی وبری‌عقلی‌دور
نقلی دلیل بودورکه الله تبارك وتعالی کلام شریفنده بیورمشدور (لوکان
فیهما الهة الا الله لفسدتا) یعنی اکرده یرده وکوکده الله تعالی‌کا غیر
خدالر بولسه ایردی یرلر وکوکلر بوزلور ایردی ودخی سوره‌ء نساءده
(ولا تقولوا ثلاثة انتهوا خیر لکم انما الله اله واحد) ودخی سوره‌ءنحلده (وقال
الله لا تتخذوا الهین اثنین انما هو اله واحد) وعقلی دلیل بودورکه یرده
وکوکده ایکی خدا اولسه ایردی بری بریکا مخالفت وقارشولق جائیز اولور
ایدی بریسی یرلر وکوکلرننك بولوونی تلاب وبری یوقلغین تلار ایردی
وبو الهلرننك تلاوی وقتنده حاصل اولماسلق باطلدر چونکه شیءننك
بارلق ویوقلقدن حالی اولماقی باطلدور بس هرایکیسی‌ننك مرادی حاصل

اولور

اولور یا بر یسی ننك مرادی حاصل اولور هرصورة باطلدور (اما اوّلکی صورتده عالم برزمانده بار وهم یوق اولسه کرك بوایسه ظاهر باطلدور وایکنچی صورتده بر یسی ننك عاجز اولماقی لازمدور وحالانکه اله عجزلکدن منزهدور اکر کشی ایتسه هرایکی خدا برکوب اتّفاق برلان تورسونلر اول وقتده بر یسی بر یسیکا خلاف اولماس دیو جواب الله بولغان کمچلکدن منزهدور اتفاق اولمق وبرکمك اللهغه کمچلکدور (امّا الله تعالی ننك فرشته‌لریکا ایناندم دیماکننك معناسی بودور یعنی راست بلدوم الله تعالی ننك فرشته‌لری واردور وبوفرشته‌لر هرقایوسی عبادتده‌دور آنلر اجسام لطیفه‌دور هرصورتکا کرمککا قدرتلری باردور ایرلك وخاتونلق برلان صفاتلانماسلردور یمك واچمك ویوقلامق برلان صفاتلانماسلردور وآنلرننك طعامی تسبیح وتقدیسدور نتاککه فرشته‌لر اوزلری ننك الله تعالی‌کا دیدکلری حالندن الله تعالی حکایة سوره بقره‌ده بیان ایلدی (ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیو وبوفرشته‌لرننك پیغمبرلری هم باردور (امّا فرشته‌لرننك پیغمبرلری آدملرننك پیغمبرلری افضلدور چونکه فرشته‌لر شهوات نفسانیّه یعنی آشامق اچمك کبی شیلر برلان موصوف دکللردور (واما آدملرننك پیغمبرلری شهوات نفسانیّه یمك واچمك برلان موصوفلردور شول جهتدن آنلرغه عبادة مشقتّرکدور (اما فرشته‌لرننك پیغمبرلری آدملرننك پیغمبرلرندین غیرلرندن افضللردور نتاککه آدملرننك پیغمبرلریدین غیر یلری فرشته لرننك پیغمبرلریکا غیر یلریدین افضلدور وبو فرشته‌لرکا ایمانمغان کمسنه ضلال بعیدده‌دور نتاککه کلام شریفده بیورمشدور (ومن یکفر بالله وملائکته وکتبه ورسله والیوم الآخر فقد ضل ضلالاً بعیدا) یعنی برکمسنه‌که الله تعالی‌کا وملائکه‌سینه وکتابلرینه ورسوللرینه و یوم آخرکا ویامجموعندن برینه اشانماسه برضلالتکا ایرورکه

اول هدادن یراقدور (اَمَّا ایناندم الله تعالی‌ننك کتابلاریکا دیمك‌ننك
معناسی بودور یعنی ایناندم الله تعالی‌دین یبارلکان کتابلارننك همه‌سیکا
نچه اولسه همه‌سی راستدور حضرت آدم علیه السلامدن آلوب حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمکا قدری الله تعالی جانبندن نچه کتاب
اینمشدور ویبارلمشدور حسابی الله‌غه معلومدور لکن همه‌سینی راستلامق
کرکدور نتاککه الله تعالی قرآنده موءمنلارکا اوّلکی کتابلارغه هم ایناندمق
برلان بیورمشدر (یاءیها الذین امنوا امنوا بالله ورسوله والکتاب الذی انزل
من قبل) یعنی الله تعالیکا ورسولی محمد علیه السلامه وآنکا تنزل
ایتدوکی قرآنغه وآندن اوّل ایندکی تورات وانجیل وزبور وسائر کتب
مقدمه‌یه ایماننکز اوزره ثابت ودائیم اولنك دیو (اَمَّا بوکتابلار آراسنده
مشهور کتاب دورتدور (توریت) (زبور) (انجیل) (فرقان) تورات
موسی علیه السلامکا ایندورلمشدور الله تعالی‌ننك کتابیدور لکن نچه
زمانلردن صونکره تورات برله عمل قیلوننك مدتی تولغاچ الله تعالی حکمتینه
موافق توراتی نسخ ایدوب زبوری ایندوردی وزبوری حضرت داود
پیغمبرکا خلقیغه ایرشدورمك برلان وحی قیلمشدور بوزبور دخی الله تعالی‌ننك
کتابیدور لکن نچه زمانلردن صونك زبور برلان عمل قیلوننك مدتی
تولغاچ الله تعالی حکمتیکا موافق زبوری نسخ ایدوب انجیل شریفی
ایندورمشدور وبو انجیل شریفی حضرت عیسی پیغمبرکا خلقیکا
ایرشدورمك برلان وحی قیلمشدور وبوانجیل شریف راست الله تعالی‌ننك
کتابیدور ونچه زمانلردن صونکره انجیل شریف برلان عمل قیلوننك مدتی
تولغاچ الله تعالی حکمتینه موافق انجیل شریفی نسخ ایدوب قرآن کریم
ایندورمشدور وبو قرآن کریم الله‌ننك کتابیدور وبو قرآن کریمی حضرت
رسول پیغمبر آخر زمان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمکا خلقیغه

ایرشدور مك برلان وحی قیلمشدور وبوقرآندین صونك کتاب الله
ایناسدور وپیغمبر کلماسدور شوننك ایچون دین اسلام آخر دیندور
وپیغمبریمز آخرالانبیأدور ومنسوح کتابلر برلان عمل قیلمق درست دکلدور
وبواوّلکی کتابلاری نسخ دیدوکمز اوّلکی کتاب برلان عمل قیلماقننك وقتی
چیکلانووینی بیاندور (امّا الله تعالی ننك علمنده اوّل برتورلی صونکره
ایکنچی تورلی اوزکارتوب تغیر دکلدور الله تعالی ازلده لایزالده علمی
بر روشچەدور (امّا طائفهٔ یهود خطأ قیلوب نسخ جائز دکلدور دیدیلر
وبونسخ جائز دکلدور دیدکاری بالکلّیه باطلدور آننك ایچون عقلاً ونقلاً
نسخ درست وهم ثابتدور امّا نقلاً ثابتدور چونکه حضرت آدم آتامزننك
شریعتنده هرکم مسلمدور ایکی قرنداشننك برسینی بریسیکا نکاح
جائز ایردی (امّا صونکغی دینلرده درستلکی منسوح اولنوب جائز اولمادی
وهم عقلاً ثابتدور چونکه الله تعالی ازلده عالم بلکوچیدور بر زمانده برکتاب برلان
عمل وایکنچی زمانده ایکنچی کتاب برلان عمل حکمت ومصلحت دور وهم نسخده هیچ
بر الله تعالی کا کمچیلك یوقدور وکمال بولغان صفاتلر برلان الله تعالی ننك
صفاتلانووی درستدور (امّا الله تعالی ننك رسوللریکا ایناندم دیما کننك معناسی
بودور یعنی الله تعالی دن یبارلمش پیغمبرلر نەقدر بار ایسه همەسی حقدور
وراستدور دیو چونکه بعضی سیکا انکار قیلنسه ایمان طابولماسدور پیغمبرلرننك اوّلی
آدم علیه السلام وآخری محمد علیه السلامدور وبو ایکسی ننك آراسنده بولغان
پیغمبرلرننك حسابی یقیناً یعنی کیسوب معلوم دکلدور کرچه برقولده حضرت رسولدن
روایت ایدلسەده یعنی حضرت رسول دیمشدور پیغمبرلرننك حسابی یوزده یکرمی
دورت منك دیو لکن خبر واحد اولدوقی ایچون یقین دکلدور بلکه آنلرننك
حسابینی بلمك مشکلدور نتاککه الله تعالی قرآن شریفده دیمشدور (ومنهم
من قصصنا علیك ومنهم من لم نقصص علیك)دیو یعنی ای محمد سندین

5026

اوّل بز رسوللر کوندردک آثارننک بعضینی سنکا خبر ویردک وبعضینی ایسه
سنکا خبر ویرمدک دیو بس نچه اولسه‌ده همّه‌سینی راست دوتمق کرکدور
نتاکه بعضیلر پیغمبرلکی معلوم بولغانلارغه انکار سببلی کافر اولدیلر مثلاً
براهمه خلقی پیغمبرلک حضرت آدمده‌دور غیریده یوقدور دیو وصائبیه
شیث علیه السلام وادریس علیه السلام بوایکی پیغمبردن غیری پیغمبر
یوقدور دیدیلر ویهودیلر موسی علیه السلام یالغوز پیغمبردور دیدیلر
(امّا اهل اسلامده بو بیان ایدلمش پیغمبرلر همّه‌سی حق پیغمبردورر دیو
راستلامق کرکدور بلکه قرآنده مذکور بولغان یکرمی سکز پیغمبرنی
اسملری برلان بلمک واجبدور اوّل آدم علیه السلام ایکنچی نوح علیه
السلام اوچنچی هود علیه السلام دورتنچی لوط علیه السلام بشنچی
ذوالکفیل علیه السلام آلتنچی صالح علیه السلام یدونچی ابراهیم علیه
السلام سکزنچی ایوب علیه السلام توقزنچی اسماعیل علیه السلام اونونچی
اسحاق علیه السلام اون برونچی یونس علیه السلام اون ایکنچی ادریس
علیه السلام اون اوچونچی یعقوب علیه السلام اون دورتنچی یوسف علیه
السلام اون بشنچی الیاس علیه السلام اون آلتنچی الیسع علیه السلام
اون یدونچی داود علیه السلام اون سکزنچی سلیمان علیه السلام اون
توقزنچی موسی علیه السلام یکرمنچی هارون علیه السلام یکرمی برنچی
یحیی علیه السلام یکرمی ایکنچی عیسی علیه السلام یکرمی اوچنچی شعیب
علیه السلام یکرمی دورتنچی زکریا علیه السلام یکرمی بشنچی محمد علیه
السلام بس حضرت عزیر وحضرت لقمان وحضرت ذوالقرنین بو اوچی ننک
حقنده اختلاف بار بعضیلر نبی دیرلر وبعضیلر ولی دیرلر حقیقتینی الله تعالی
بلکوچیدور (امّا آخرت کونیکا ایناندم) دیماک ننک معناسی یعنی ایناندم
بودنیا خراب اولوب قیامت اولماقینه وبو آخرت کونی اولماقینه عقلاً ونقلاً دلیل

بار

باردر اما دليل نقلى بوكه نتاككه الله تعالى قرآنده خبر ويرمشدر (انّ الساعة لاتية لاريب فيها) يعنى قيامت كليسردور كلماكنده موءمنلر قاشنده شيك يوقدور * اكر صورلسه بوقيامت قايو زمانده بوليسردور جواب ايتورمزكه آنى بلماك خداى تعالى كا مخصوصدورديو نتاك آية كريمه بيورور (وعنده علم الساعة) امّا دليل عقلى بودوركه ايتورمز البتة قيامت حق وراستدر چونكه قيامتده حساب وميزان وصراط آندين صونك اوجماح وتموغدر بونلر همهسى الله تعالىنىنك اظهار عدالت قيلوب حكميدور نتاككه شرح عمدانك ديمشكه موءمن نى منكوقالدورمق تموغنك وكافر نى منكوقالدورمق اجماحده ظلمدورديو البتة بندهلرنى الله تعالى اوّلده يراتدى موننك صونكنده عبادت برلان امر قيلدى ايمدى موننك صونكنده بو بندهلرننك اطاعت قيلوب بوى صونغانلرى اطاعت قيلماى وانكار قيلغانلرى بولدى ايمدى بودنياده مشقت قيلوب الله رضاسيچون يوركانلرنى جزاسز قالدورمق الله تعالىننك وعدهسينه قراغانده حكمت دكلدر وانكار قيلغانلرنى عذابسز قالدورمق دخى حكمت دكلدور (امّا قايوكم نه نرسهنى كسب قيلدى آنلرغه شول نرسهنى بيرمك حكمت بالغه وعدالتدور (امّاقدر وقضاسيغه ايناندم ديمكننك معناسى اينكولك ويا وزلق الله تعالىننك تقديرى وعلم ازلى برلاندور يعنى الله تعالى ازلده بندهننك قيلاچق فعلينى ونه روشچه قيلورينى وشرّينى ازلده بلوب يازمشيغه قضا ديدكلرى الله تعالىننك ازلده بندهلرده وعالمده اولاچق فعللرنى لوح المحفوظنك اجمالاً يازمشيدر وقدر ديدكلرى شول قضاسيدن هر بر فعلنى وقتنده بيلكولى تفصيلاً آيرو آيرو قيلوويدور وبو اينكولك ويا وزلق كرچه الله تعالىننك تقديرى برلان بولسه ده لكن بندهلرننك فعللرنده اختيار جزئى وقدرت كسبلرى باردور يعنى الله تعالى

بندەلرکا ایکی یولقویەشدور بندە تلاسە خیر یولیغەکرسون وتلاسە شر
یولیغە کرسون کسب ایدوب کرما کنی بندەننك اوز اختیاریکا صالمشدور
تفصیل کلام بودورکە بندەلردە قدرت کسبی باردور وشول قدرت کسبیە
سندە بندەننك اختیاری اولور امّاشول قدرت کسبیەنی بندەصرف ایتسە
اللهتعالی شول صرفی صونکندە بندەننك فعلینی بار ایدر تلاسەاینکولك
بولغان فعلکا صرف ایتسون وتلاسە یاوزلق بولغان فعلکا صرف ایتسون
وبوقدرت کسبیەسینی اینکولککا صرف ایتمکی برلان بندە ثوابلی اولور
ویاوزلقغە صرف ایتمکی برلان بندە کناهلی اولور وبو اینکولك ویاوزلق
اللّٰهتعالی ننك تلاوی برلان بولسەدە لکن اینکولك اللهننك محبّتی ورضاسی
برلاندور ویاوزلق محبّت ورضالق برلان دکلدور بس بلندیکە بندەننك
فعلی ایکی قدرت برلانبار اولور بریسی قدرت کسبیدور وبریسی قدرت
ایجادیدور کسب بندەدندور امّا ایجاد یعنی بارلقغە چقاروالله تعالیدندور
لکن بو بارلقغە چقاروق بندەننك کسبی صونکندە بولور شول جهتدن
ایتولدیکە اِرادَہ عبد مقدم اِرادہٴ واجبدن یعنی بندەننك تلاوی خدااننك
یراتب تلاوندن اوّلدور بو تفصیلدن بلندیکە بزم مذهبدە جبروهم
تفویض یوقدور نتاککە جبریە مذهبندە بندەلرکا جبردور یعنی
بندەلرننك فعللری خدادیندور بندەننك هیچ اوزفعلندە اختیاروقدرتی
یوقدور دیرلر بونلرنی بعضیلر تکفیر ایدرلر وبعضیلر ایتمزلر ونتاککە
قدریە مذهبندە هرفاعل اوز فعلینی اوزی یراداچیدور دیرلر کرك
یاوزلق اولسون کرك اینکولك اولسون اللهننك قدرتندن غیری یعنی
بر یالغوز بندەننك قدرتی برلان دیرلر امّا اللّٰه تعالی مجرّد جواهرلرنی
خالق دیرلر ودخی بوقدریە مذهبی یاوزلق اللهننك تقدیری برلان
دکلدور بندەدین یاکە شیطاندین دیرلر بوقدریە وجبریە مذهبی

باطلدور

باطلدور (امّا جبریه باطل چونکه الله تعالی بنده‌لریکا جبردن یراقدر اگر الله تعالی بنده‌ده یاوزلغی یا الغوز یرانسه بنده قاتوشی بولمایونچه بو ظاهر جبردور و بنده‌لرنی اینکولککا بیورمق و یاوزلقدن طیماق کوچی یتمادوکی برلان قوشمقدور حالانکه الله تعالی بنده‌لرنی کوچی یتمادکی شیلرکا بیورمغاندور نتاککه کلام شریفده بیوردور (لایکلف الله نفسا الا وسعها) (اما قدریه باطل چونکه هیچ برشیئنی نلاسه عرض تلاسه جوهر اولسون الله تعالی دن غیری یراداچی خالق یوقدر نتاك کلام شریفده بیورور (خالق کل شیء) ودخی (هل من خالق غیر الله) بو مذهبلرنی ومونداین غیری مذهبلرنی مذکور دلیللردین غیری دلیللر برلان هم ابطال ایدلمشدور عقاید کتابلرندن قرالور بو مسئلهٔ قدر وقضا مسئلهٔ مشکلدور هم بیك نازکدور شول سببلی فهم واعتبارسز موندین بحث وجدل ایتمکدن علماء عظام نهی ایتمشلردور بزم تحقیقدن حق ظاهر وعیان اولدی وبوقدر مذاهب باطله‌نی رد ایتمك کفایه‌دور فهم ایت بودور حق ۞

(اما اولکاندین صونك قبردن قوبارلمقغه ایناندم دیمكننك معناسی بودور یعنی راست وحق دیو ایناندم اولکاندین صونك قبردن قوبارلمقغه و بو قبردن قوبارلمق عین معلوم بولغان یعنی اوّلده بارلقغه چقوب صونك یوق بولمشننك اوزینی قایتارمقدور یا که بنده‌ننك آیرلغان کیسا کلرینی جیماقدور تمام اوّلده بولغان کبی الحاصل دینده راستلامق ضروردور بو ایکی ایتولکانننك قایوسی ایله اولسه‌ده (اما بو قبردن قوبارلمقغه عقلاً ونقلاً دلیل باردور نقلی بودورکه الله تعالی قرآنده بیورمشدور (ثم انکم یوم القیمة تبعثون) ودخی (قل یحییها الذی انشأها اوّل مرة) یعنی ایتکل که آنی اول الله تعالی دیرگزرکه اوّلده اول هیچ برشیئ ایماس ایردی بار

قیلمش ایردی دیو (امّا عقلی بودورکه البتة بو ترکورزمك لایقدور چونکه حکمت اولدورکه بندەلرنی اللّٰه تعالی اوّل یراتدی صونکره عبادة برلان امر قیلدی بعضیسی عابد اولدی و بعضیسی فاسق اولدی بس بولارنی حکم ایتمای و جزالرینی بیرمای قالدورمق حکمت دکلدور بلکه اللّٰه تعالی کا بندەلرنی آیروب عدالت قیلمق اللّٰه تعالی کا کمالدور وهر کمال اللّٰه تعالی کا بولاچقدور (امّا بو قبردن قوبارلمقغه فلاسفهٔ الطبعیین انکار قیلمشدور وجالینوس حکیم بوخصوصدا توقف قیلمشدر یعنی هیچ بریسنی بیلکولو قیلا آلمامشدور (امّا فلاسفەلرنینك انکاریکا دلیل تامیوقدور (امّا بزنینك دلیللر تامدور بلکه دخی ایتورمز اللّٰه تعالی اوّلده یراتمقغه قدرتی اولدی ویراتدی یراتوونده نه حکمت ایردی البته عبث وفائدەسز دکلدور بس بر مرتبه بار اولوب یوق بولغان نرسەنی یراتمق تیك قایتارمقغه اولور و بوقایتارمق عقلغه قراغانده ینکلرکدورکه اوّلده هیچ براصل ذاتی یوق شیئنی یراتمقدن ودخی هیچ یوق شیلرنی دنیاغه یباروری حکمت اولسه یبارکان صونك هم اللّٰه تعالی نینك بندەلرنی قاراوی وحکم ایدوی دخی حکمتر کدور و بو حکم بولمز مکر قبردن قوبارلمق برلاندور (ایمدی بنده بو ایمان معنیسینی وایمان کتورمکنی بلدکدن صنکره اوزی نینك اعتقادینی اهل السنّت والجماعت اعتقادینه موافق قیلوب آنلر اعتقاد قیلدوقی شیلرنی اعتقاد قیلورغه یعنی ایمانده حضرت رسول آلوب کلدوکی شیلر دیو ایناتمش ایردی آنلر اهل سنّت والجماعت اعتقادیدور آنلر دینده ضروری شیلردور شول معناده بعضیسیکا انکار کفر اولور وبعضیسیکا انکار ضلالت اولور بو ضروری شیلرنینك اصللرینی براورونده بیان ایدروز تاانیکه اعتقادنی درستلمککا قصد قیلغان بندەلر شوشی توبانده آیتولاچکاردین قاراب اوزلاری نینك اعتقادلری ایتولچککا توغری

کاسه شکر لك قیلسونلر اگرده توغری کامسه شوشی ایتولچك کبی اعتقاد
قیلسونلر (امّا بوایتولچکلری دلیللری برلان بیان ایتمك کتابی اوزون
قیلماقدور هم مبتدیلرکا مشکلدور (امّا فهمی یتدوکی کمسنه اول
دلیللرنی اوزون کتابلردن قاراسون (امّا دلیللردن کتورمککدن فهم
ایتماسونلر که بوسوز دلیلسزدور دیو اعتقاد سویلککی عقاید کتابلرنده
بیان ایدلمشدور بزکا خلاف مذهبلرننك هم سوزلرینی آاوب باطل
دیو اثبات قیلنمشدر الله تعالی رحمت قیلسون شول دینلی بیان قیلغان
علماغه آمین * (امّا بوایمان اعتقاداتی) * اهل سنّت والجماعت اعتقاد
قیلغانچه راستلامق مونددین باشلانور اوّلکیسی بودورکه الله تبارك وتعالی
بار وبردور وعبادتکا لایق یالغوزدور وهیچ برشیئ اول الله تعالیکا
اوخشامسدور وهم اول الله تعالی جسم دکلدور وهم عرض دکلدر وهم
جوهر دکلدور وهم صورت ایپاسی دکلدور برزمان برلان یاایسه اورون
برلان چیکلانمسدور وهم حیزده دکلدور یعنی بوشلغی وهملنکان اورونی
تولتورغوچی دکلدور وهم طعام بیاچی دکلدور وهم اچمك ایپاسی دکلدور
وغیرنی طوغدورمادی هم اوزی طوغرلمادی وهم منکو اول خدایه
تینکداش یوقدور جنسنده هم نوعنده هم شخصنده وهم الله تعالی
مکاندین منزهدور مکانده دکلدور اول الله تعالیکا زمان یورروماسدور
وهم جهات ستهدن منزهدور (امّا الله تعالیکا هیچ برشیئ واجب
دکلدور مثلاً بندهکا اصلحنی بیرمك یاجنّت تموغ ویرمك کبی وهم اول
الله تعالی برلان حوادیث یعنی صونکدن بار بولغان صفاتلر قائم دکلدور
الله تعالی هیچ حکمتسز شیئ قیلماسدور مکر برشیء یراتسه همهسی
حکمت ایلاندور وفائده ایلاندور شیلری اوزیننك اختیاری برلان
یراتقوچیدور وتلاکانچه قیلغوچیدور وهم همه صفات نقصاندن یعنی

کمچیلك صفاتلردن منزّهدور وهمّه کورکام اولان صفاتلر برلان ازلده
صفاتلانغاندور وهم قدیمدور یعنی بارلغی‌ننك اوّلی یوقدور وازلی‌دور
یعنی همّه اوتکان زمانلرده باردور وابدی‌دور یعنی کلاچك زمانلرننك
هر قایسی‌سنده باردور وهم اول الله تعالی‌ننك قدیم صفاتلری باردر
ذاتی برلان قائمدور (امّا اول صفاتلر الله تعالی‌ننك عین ذاتی دکلدور
وهم غیر ذاتی دکلدور اول‌قدیمی صفاتلری سکزدور بریسی (حیات)
شونداین صفاتدور اول صفات بلمکنی واجب ایدر وایکنچی‌سی (علم)
شونداین صفات آننك برلان شیلری بلور واوچنچی‌سی (قدرت)
شونداین صفاتدور اثر ایدرمقدور اتکاشولروشچه آننك تعلقی وقتنده
مقدور فاعلدن بار بولورغه ممکن بولور ودورتنچی (سمع) یعنی
ایشداچکدور برننك فهم یتوشمادکچه وبشنچی (بصیر) یعنی کوراچکدور
بزلرننك فهم یتوشمادکی روشچه وآلطنچی (ارادت) یعنی شونداین
صفاتدور احد مقدور یتی وقوع برلان خاصلر الله تعالی علمی وفقنچه
ویدنچی (تکوین) یعنی شینی یوقلقدن بارلقغه چقارمقدور وسکزنچی
(کلام) یعنی سوزلشمکدور بزم فهم یتوشمادکچه وبوسوزلشمك حرف
وطاوش جنسندن دکلدور وقرآن کلام الله تعالی یعنی طاوش وحرفدن
جیولمغان الله تعالی برلان قائم الله تعالی‌ننك کلامی غیر مخلوقدور
یعنی اوّلده یوق بولوب صونك بارلقغه کلکان دکلدور وهم الله تعالی‌نی
کوز برلان کورمك عقل قاشنده جائزدور (امّا آخرتده کورمك واجبدر
نقل برلان وتخلفسز واقع بولاچقدور وکورمك اورونسز وجهتسزدور
(امّا بودنیا وعالم همّه شیلری واجزالری وصفاتلری برلان صونکدن
بارلقغه کلمشدور اوّلده یوق بولوب صونك خدای تعالی‌ننك تلاوی برلان
علمی وتقدیری وقضاسی برلان یرادولمشدور اول الله تعالی‌دن غیری هیچ

بر جوهرنی وعرضنی یراتقوچی یوقدور وبندهلرننك بعضی فعللرنده اختیار جزئیلری واردور اول فعل اختیاریلرنی ایزکولکده اولسه آننك سببلی عادةً ثوابلی اولورلر واول فعللری یاوزلقده اولسه آننك سببلی عادةً عذابلی اولورلر (امّا ایزگولك اللّٰهننك رضاٴ ومحبّتی برلاندور ویاوزلق اللّٰهننك رضاٴ ومحبتی برلان دکلدور (امّاثواب اللّٰه تعالی دن بندهلرکا فضل وکرمدور وبنده ننك ذاتنده استحقاقی یوقدور کرچه اللّٰهننك وعدهسیکا وعادتیکا قاراب استحقاق اولنسهده (امّا اللّٰهننك عذاب ویرمکی کناهکارلره عدلدور توغرولقدور والله تعالیکا ایجاب ووجوب طریقنچه دکلدور وبنده شیلرنی قیلورده استطاعت فعل برلاندور فعلدن اوّلده وهم آخرده دکلدور استطاعت دیدکمز بندهننك صفتیدور حاصلدور بنده ارادهء جزئیسینی صرف وقتنده واللّٰه تعالی بندهننك طاقتندهبولمادوقی شیء برلان امر قیلمامشدور واولتورلمش کمسنه اوزیننك اجلی برلان یعنی اللّٰه قیلغان تقدیر نچه اولمشدور اجل بردور وحرام بندهکا رزقدور وبنده اوزیننك رزقی برلان کفایهلنکوچیدور وهیچ کمسنه غیریننك رزقینی آشاماسدور وقبر عذابی کافرلرکادور وهم بعضی کناهکار موءمنلرکادر واهل طاعت وعبادتکا قبرده اللّٰه تعالی بلدوکنچه وتلادوکنچه انواع الطاف احسان نعمت واردور ومنکر نکیر صوراوی راستدور وقیامت اولب قبردن قوبارلمق حقدور ومیزان وکتاب وسوٴال وحساب وحوض وصراط حقدور وپیغمبرلرننك ودرجه ایپالریننك شفاعتی اُلوغ کناه ایپالرینه وغیرلریکا راست ثابتدور وجنّت وتموغ حضرده موجوددور یعنی یرادلمشدور جنّت وتموغ باقیدور واهلی هم باقیدور فنا اولماسدور وحضرت رسولننك معراجی اویاغ حالده بوتنی جسمی برلان مسجد حرمدن مسجد اقصیغه آندین کوککا موندین صونك اللّٰه تعالی تلادوکی یرلرکا عرشی وکرسی کبی

راستدور وحضرت رسول خبر ویردوکی قیامت علامتلری دجّال چقماقی
ودابّةالارض ویأجوج ومأجوج وحضرت عیسی علیه السّلام کوکدن اینماکی
وقویاشننك مغربدن طوغماقی مونىك کبی علامتلر کلّیسی حقدور ومؤمن
کمسنه اُلوغ کناه برلان ایماندین چقماس وکفرلککا کرماس ومنکوتموغلا
قالماس وطاعتی وعبادتی یویالمس واللّه تعالی کفردن غیری کناهلری
تلادوکی کمسنه‌دن کچرور کرچه توبه‌سز اولسه‌ده وکفری کچرماس
وکچك کناه ایچون عذاب جائزدور کرچه اُلوغ کناهدن صاقلانغان
اولسه‌ده (امّا اللّه تعالی دعالری قبول ایدر کرچه کافردین اولسه‌ده
وبعضی‌لر قاشنده حاجتلری اوتار اوزی‌ننك فضلی برلان (ایمان واسلام
بردور اول بر حضرت رسولکا حضرت رسول اللّه جانبندن آلوب کلووی
معلوم بالضرورة اولوب دیندن ایکاننکی مشهور معلوم اولغانلری
راستلامقدر کرچه اجمالاً بولسه‌ده وهم تل برلان ایتماکدور برطییو
بولمسه عمللر ایمانده کیساك دکلدور ایمان آرتماس وهم کمه‌سدور
(امّا کمالات ایمان ونقصانات قوّت حسبنچه اولور وبر مَنْ‌ننك راستلاوی
طابولسه وتل برلان ایتووی بولسه دُرست بولور اول مَنْ‌نی ایتمك حق
مؤمن دیو وایتمك تیوشلی اولماس انشاءاللّه من مؤمن دیو وبو ایمان
تصدیق واقرار معناسی برلان بنده‌ننك اختیاری وکسبی برلاندور وهم
مخلوقدور (امّا هدایت ربّ تعالی لعبده معنی‌سی برلان مخلوق دکلدور
ومقلّدننك ایمانی درستدر ومقبولدور لکن استدلال برلان خدانی بلماد کندن
کناهلی‌دور وپیغمبرلر وانبیالر یبارملك کتاب ومعجزات برلان آدم
جنسندین آدمکا حکمت عظیمدور وپیغمبرلر کفردن وکذبدن منزّهلردور
پیغمبرلکدن اوّلدا وصنکره‌ده وامّا کبائر وصغائر قبیحلردن پیغمبرلك
یبارلکاندین صونك منزّهلردور وقصداً کناه صغیره غیری قبیحه‌لردن

هم منزّهلردور پیغمبرلك یبارلكاندین صونك وپیغمبرلرننك اوّلی آدم علیه السلام دور وآخرلری وافضللری محمّد علیه السلامدور وپیغمبرلرننك حسابی بیلكاو معلوم دكلدور وپیغمبرلرننك پیغمبرلكی اولمك برلان باطل دكلدور وپیغمبرلر فرشتهلردن افضللردور واول فرشتهلر الله تعالی ننك حرمتلی قللری دور وآنلر الله تعالی امرنچه عبادتلیدور وفرشتهلرده ایرلك وخاتونلق یوقدور وآشامق اچمك صفاتی یوقدور وفرشتهلرننك پیغمبرلری آدملرننك پیغمبرلریكا باشقه خلقیدن افضلدور (امّا آدملرننك پیغمبرلریكا غیریلری فرشتهلرننك پیغمبرلریكا غیرلردن افضلدور واولیاء كرامتلری حقدور واولیاء پیغمبرلر درجهسیكا ایرشمازدر ودخی فرضلر وحراملر آنلردن ساقط اولورلق مرتبهیه آنلر ایرشمامشدور واولیاءلرننك افضلی حضرت ابوبكر صدّیقدور موندین صونك حضرت عمردور وموندین صونك حضرت عثمان ذی النورین دور موندین صونك حضرت علی المرتضی دور بو دورت چهار یارننك خلیفهلكی هم مذكور ترتیبچهدور موندین صونك افضل غیری صحابهلردور ودنیاده اجماع برلان سوندرلمش اون كمسنهدور وغیرلری اجماع برلان سوندرلمكی معلوم اولمامشدور بلكه هر مؤمن اجماعدهدور اصحابدین صونك افضل تابعیندر وتابعیندن صونك افضل تبع تابعیندور تبع تابعیندن امام اعظم مذهب باشمزدور ومسلمانلره ضروردور اوز آرالانده امام قویمق یعنی قادر اولسون شریعت احكاملرینی ایرشدورمكا اول امام مسلمان وآزاد وبالغ وعالم ظاهر اولسون (امّا هاشمی و گناهسز افضل زمانه خلقندن اولمق شرط دكلدور وبو امام فاسق اولسه عزل قیلونماسدور وهر فاسق ننك آرتیغه اویوب نماز اوقورغه جائزدر وفاسققه هم جنازه اوقولاچقدور وچیتوككا مسح قیلمق ایوده اولسون وسفرده اولسون درستدر خلافًا لشیعة وحرمه اوزم صوی اكرده ایسرتكوچی

اولمسه حلالدور وار واداره دعاءقیلمق وصدقه ویرمکدن ثواب ارواحلرغه فایدلاسی باراچقدور واورونلرنینک بعضیسی بعضیدن آرتوقلغی حقدور مثلاً مکهٔ شریف ومدینهٔ منوّر وبیت‌المقدس کبی وعلمالک عقلدن افضلدور وکافرلرنینک صبی بالالری اُجاحلی یاتموغلی ایکانی معلوم دکلدور وکافرلرنینک حافظ فرشته‌لری واردور ومعدوم شیئی دکلدور وسحر حق واقعدور وکوز تیمک جائزدور ومجتهد دلیل برلان قرادغی مرتبه‌ده مصیب‌دور وبعضی وقتده حکمکا قاراب انتهاسنده خطاالودور چونکه الله تعالی قارشوسنده عالمک حق‌بردور وآیات وحدیث تأویلدن اوّل ظاهرکه محمولدور اکرده ممکن اولسه یعنی دلیل قطعی برلان صارف بولمسه (امّا تأویلکا بارمق ظاهردن کوچوب نتاک باطن معنادیو دعوی قیله اهل باطن وهم نص‌لاری رد قیلمق وکناهلری حلالکا صایمق وشریعتنی ینکلکا صایمق والله‌نینک رحمتندن امید کسمک والله‌نینک عذابندن وغضبندن امین بولمق وغایبدن خبر ویرکوچی‌نینک سوزینی راستلمق بونلر کلّسی کفردور العیاذ بالله تعالی منه * ❁

ایکنچی‌باب اعمال ظاهره بیانندهدور

اعمال ظاهره دیدکمز بنده‌نینک طشره‌ده اولدوقی اعضالری برلان اُولاچق شریعت بیوردوقی وطیدقی فعللردور بیوردوقی فعللر ایکی‌دور (واجب) (مندوب) شریعت طیدوقی دخی ایکی‌دور (حرام) (مکروه) شریعت بیورمامش وطیمامش بلکه رخصت ایدلمش بردور (مباح) احکام‌شرعیه بشدور (وجوب) (ندب) (اباحة) (حرمة) (کراهة) (امّا افعال مکلّفین یعنی عاقل وبالغ اولان بنده‌لرده اولاچق فعللر سکزدور (فرض) (واجب) (سنت) (مستحب) (مباح) (حرام قطعی)

(مکروه تحریمی) (ومکروه تنزیهی) (امّا فرض دیدکمز شونداین
فعلدورکه ثابت بولدی دلیل قطعی ایله آنده شبهه وشك یوقدور یعنی
ثابت اولدی قرآن شریف ایله یاحدیث ایله یاکه اجماع الامة برلان
مثلاً نماز وروزه وحج کبی بو فرض ننك ایکی حکمی واردور عملاً حکمی
واعتقاداً حکمی (امّا عملاً حکمی فرضنی قویغوچی کمسنه قیامتده اوت
برلان عذابکا مستحق بولور قیلغوچی کمسنه ثوابکا مستحق بولور واعتقاداً
حکمی اُشانمغان کمسنه کافر اولور العیاذ بالله * (امّا واجب دیدکمز
شونداین فعلدورکه ثابت بولور دلیل ظنّی برلان (امّا شُبه کااورون بولور
مثلاً تعدیل الارکان کبی صلوة العیدین صدقهٔ فطره وقربان بوغازلامق
کبی بو واجب ننك دخی ایکی حکمی واردور عملاً حکمی واعتقاداً حکمی
(امّا عملده حکمی قیلغوچی کمسنه کا یوم محشرده ثواب اولور قویغوچی
کمسنه کا یوم محشرده اوت برله عذاب اولور امّا اعتقاداحکمی اُشانمغان
کمسنه کافر اولماس * (امّا سنّت دیدکمز شونداین فعلدور دائم چیلق
قیلدی اول فعلکا نبیمز محمّد مصطفی صلّی الله علیه وسلم عمرنده برمرتبه
یا ایکی مرتبه‌دن آرتوق قویو اولماینچه مثلاً جماعت نمازی کبی اذان
واقامة اوقمق کبی ومسواك قیلماق کبی وبو سنّت ننك حکمی قیلغان کمسنه
قیامتده ثوابلی اولور وقویغان کمسنه پیغمبر شفاعتندن محروم اولور
(امّا مستحب دیدکمز شونداین فعلدور حضرت رسول صلّی الله علیه
وسلم قیلدی اول فعلنی برمرتبه یا ایکی مرتبه کوبراك زمانده قویو
برلان یاکه بعض زمانده قیلدی وبعض زمانده قویدی مثلاً ایکندی
نمازی ننك سنّتی کبی نفل روزه‌سی کبی ونفل صدقه‌سی کبی
بومستحب ننك حکمی قیلغان کمسنه ثوابقه مستحق اولور وقویغان کمسنه
کناهکار اولماس (امّا مباح دیدکمز شونداین فعلدر قیلماقده ثواب یوق

وقویما قده کناه یوق مثلاً یوقلامق آشامق واچمك کبی محتاج بولمغان
وقتلرده (امّا بونلرغه محتاج وقتلرده یعنی آچلق واویقوسزلق سببلی تنلر
عبادة قیلورلق حالی اولماسه بوشیلر واجب اولور (امّا حرام قطعی شریعت
طیدوقی شیلرننك بریسی حرامدور وحرام دیدکمز شوندااین طیبولنمشدور
ثابت اولور دلیل قطعی برلان آنده شبه قیلماقغه اورون بولماس کفر
سوزلر کبی وافعال کفر کبی واوزی ننك حالنده واقع بولا تورغان علملك
اوکرنمکنی قویمق کبی وحرام اچمك ونماز قویمق کبی بوحرامننك ایکی
حکمی واردور اعتقاداً وعملاً (امّا اعتقاداً حکمی بوحرامنی اُشانمغان کشی
کافر بواور وعملاً حکمی قیلغوچی کناهکار اولوب جهنّمکا مستحق اولور
وقریغوچی ثوابلی اولور (امّا توبهٔ نصوح قیلمق برلان اُلوغ کناه اواسهده
الله تعالی کچرور (امّا مکروه تحریمی دیدکمز شونداین فعلدور ثابت
اولدی دلیل ظنّی برلان آنده شبهکا اورون بولور مثلاً تعدیل الارکاننی
قویمق کبی وایکی عید نمازینی قویمق کبی ومکروه تحریمی ننك دخی
ایکی حکمی واردور (امّا عملده حکمی قیلغوچی کناهکار اولور وعذابکا
مستحق اولور اعتقاداً حکمی حلالغه صایغوچی کافر اولماس (امّا مکروه
تنزیهی دیدکمز قیلغوچی کناهلی اولماس لکن یوم محشرده شلتهکا مستحق
اولور (امّا راست مؤمن اول فعلنی قیلماسقه اجتهاد قیلور بومکروه
تنزیهی ماچیدن قالغانصو یا آش کبی ودخی نمازده سجده اورنوندن
غیری یرکا قارامق کبی سنّتلری ومستحبلری قویمق کبی بومذکورلر
علماً وعملاً معتبر اولدوغی توضیح وتلویح وغیری علم اصولده بوایتولمشچه
بیان ایدلمشدور *

اوّلکی

اوّلکی فصل

طهارة بیانندەدور وبو طهارةننك فرضی دورتدور اوّل یوز یوماق بو یوزننك مقداری مانکلای ساچ اوساچك یردن آلوب ایپاك آستیغه قدری اوزونلق جهتندن وهم بر قولاق یومشاقندن ایکنچی قولاق یومشاقیغەچە کینکلك جهتندن ایکنچی ایکی قولینی یوماق ترسا کاری برلان اوچنچی باشی ننك دورت بولوکندن بر بولوکینه مسح قیلمق دورتنچی ایکی آیاقینی یوماق وبو فرضلردن بر یسی طابولسه طهارة بولماس *
(امّا طهارةننك سنّتاری اوّل بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ برلان باشلامق وهم ایکی قولینی یوماق بلازکاری برلان ودخی مسواك قیلمق ودخی آغزیغه صو آلمق وبورنیغه صو آلمق ودخی صقالینی آرالاشترمق ودخی بارمقلرن آرالاشترمق ودخی هر اعضانی یوغاندە اوچار مرتبه یوماق ودخی باشی ننك بارچەسیغه مسح قیلمق ودخی ایکی قلاقیغه مسح قیلماق ودخی اعضالرینی یوماقنك ترتیبچه یعنی هر قایوسنی اوز اورنونده قیلوب یوماق ودخی دوتاش یوماق یعنی طهارت آراسنك غیری بر اش قیلماسون * (امّا طهارت ننك مستحبلری اوّل هر اعضانی یوغانده اونکدن یووا باشلامق ودخی موینیغه مسح قیلمق * (امّا طهارتنی بوزغوچیلر اوّل ایکی یول ننك برسندن چقغان نرسه یعنی بول وتیزاك کبی ودخی ایکی یولدن غیری چقغان نرسه اگرده نجس بولسه هم پاکلاوی تیوشلی بولغان یرکا آقسه مثلاً قان وصارو صوکبی ودخی توکرکنی قزارتقان قاننی قوصمق وقاندین غیرینی قوصمق هم بوزار اگرده قوصق آغزطولوقنچه بولسه ودخی یوقلامق هوش کیتمك ودیوانه بولمق ودخی بالغ بولغان کمسنه نماز اچنك قهقهه کولمك ودخی ایکی فرجننك برکا یولوقمقی (امّا خاتون توتماق وذکر

توتمق بوزماس * (امّا غسلننك فرضلری اوچدور اوّل آغزیغه صو آلمق ایکنچی بورنیغه صو آلمق اوچنچی بارچه تنی‌نی یوماق * وبوغسلننك سنّتلری اوّل ایکی‌قولینی یوماق ودخی عورت یرین‌یوماق ودخی تننده بولغان نجاستنی کتارمك وموننك صونکنده طهارت آلمق ولکین ایکی آیاقینی یوماس اکرده غسل اورنی صوجیولاچق یرده بولسه ودخی اوچ مرتبه بارچه تنیکا صو ایرشتورمك موننك‌صونکنده‌صوجیولاچق یردن چقوب ایکی آیاقلرینی یوماق * (وامّا غسلنی واجب ایدر شهوة برلان منی صووی‌ننك چغوژی وهم ذکرننك خشفه‌سی قبلکا ودبرکا غیب بولوژی‌وهم اویقودن اویغانوب تورغوچی‌ننك توشاکنده یاکیمنده صو کورونمکی وهم‌حیض قانوندن ونفاس‌قانوندن کسلمك* (امّا تیمم‌دیدکمز طهارت وغسل اورنونده تورغوچیدور اکرده صوبرلان طهارت آلماقدن‌عاجز اولنسه مثلاً اصل صوننك یوقلغی کبی ویاکه صوبولوبده صرحاوکشی‌صو برلان طهارت آلوب صرحاوی‌ننك‌اونکالوژی کچوکمکندن قورقمق کبی ویاکه صو آلورغه برضررلی مخلوق یاکه دشمان‌ننك قورقوتوی کبی ویاکه قضاسی یوق نماز یعنی عید وجنازه نمازلری‌ننك اوتوودن قورقمق کبی وبوتیمم‌ننك صورتی بودور اوّل ایکی الینی اورمق یر جنسندن بولغان پاك نرسه‌کا یوزیکا مسح ایتمك ایچون وایکنچی کرّه اورمق ایکی قولینه ترساکلری برلان مسح ایتمك ایچون وهم توزانی بولغان پاك کیمکا تیمّم درست بولور * چیتوککا مسح بیانده‌دور (امّامسح دیدکمز طهارتده آیاق یوماق اورنینه تورغوچیدور اکرده چیتوکلرینی ویاکه چیتوکدن‌غیری برشیء توبوقنی اورونکوچی نرسه‌نی کامل طهارت اوزرینه کیکان بولسه مسح قیلمق جائزبولور * بومسح‌ننك‌مدّتی‌مقیمکا یعنی ایوده تورغوچی ویاکه بریرده اون‌بش‌کون تورمقنی‌نیت‌قیلغوچیغه

چیتوکلرن کیکان وقتندەغی طهارتی‌ننك بوزولغان وقتندن حساب ایدوب
برتاولکدور ومسافرکا اوچ تاولکدور وهم مسح‌ننك فرضی چیتوکی‌ننك
اوستینه اوچ بارمق قدری سزوق قیلماقدور وبومسح درست بولماس
چیتوکنده اولوغ یرتوق بولسه بوالوغ یرتوق‌ننك مقداری اوچ بارمق
صیوب کورونورلك بولسه آیاقننك کچراك بارمقلرندن ودخی بو یرتوق
دیدکمز اگر بر چیتوکده بولسه مسح قیلماقغه یراماس واگر ایکی چیتوکده
اوچ بارمق مقداری جیولورلق بولسه منع قیلماس مسح درستدور

ایکنچی فصل

بش وقت نماز بیانندەدور بوبش وقت نمازننك فرضلغی آیات وحدیث
واجماع الامّة برلان ثابتدور نتاککه آیات کریمەده بیورور (اقیموا الصلوة)
ودخی بیورور (ان الصلوة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا) دیو وحدیثده
بیورور (ان الله تعالی فرض علی کل مسلم ومسلمة فی کل یوم خمس
صلوات) واجماع الامة برلان ثابت (فان الامة قد اجتمعت من لدن رسول
علیه السلام اتفقوا علی فرضیة الصلوة من غیر نکیر ولا منازعة) (ایمدی
بونمازلره اوّلا طهارت طهارتسزلکدن وغسل جنبلکدن کرکدور آریغسز
وطهارتسز کمسنه نمازغه یقینلق قیلووی درست دکلدور نتاککه قرآنده
بیورور (یا ایها الذین امنوا اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم وایدیکم
الی المرافق وامسحوا برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) الی آخره ودخی
بوبش وقت نمازننك درستلکی وقت برلاندور اوّلا وقتلرینی بیان ایدارمز
ایرته نمازی‌ننك وقتی راست طانك بلنووندن قیاش چقغانغه قدری‌دور
ودخی اویله نمازی‌ننك وقتی قیاش تمام طوغرو کلکاندین آغشه
باشلاغاندین باشلاب هرشیءننك کولاکاسی اوزی کبی ایکی بولغانغه

قدری توش کولاکاسندن غیری یعنی اوزی‌ننک اصل کولاکاسندین باشقه * ودخی ایکندی نمازی‌ننک وقتی اویله وقتی چقغاندن قیاش اینکانکا قدری حتی تکبیر تحریمه‌کا یعنی الله اکبر دیو قلاق قاغوب یتوشسه شول اوّلکی رکعتنده قیاش اینسه‌ده بوکونکی ایکندی نمازی درست بولور * ودخی اخشام نمازی‌ننک وقتی قیاش باطووندن شفق باطقانغه قدری شفق دیدکمز کوك ایتاکنده آقلقدور قزللقدن صونك * ودخی یستو نمازی‌ننک وقتی شفق باطووندن راست طانك بلکورکانکا قدری (امّا اوچ وقتده فرض وواجب نمازلر درست دکلدور هم سجده وهم جنازه درست دکلدور اوّل قیاش توغاروقتده وهم قیاش تمام طوغری کلکان وقتده وهم قیاش اینار وقتده مکر درست بولور بوقیاش اینار وقتده اشبوکون‌ننك ایکندی نمازی * (امّا نمازننك متّفق فرضلری اون ایکی‌دور آلطی‌سی طشره‌ده‌دور وآلطی‌سی اچره‌ده‌دور امّا طشره‌ده اولغان آلطیسی اوّل نماز اوقوغوچی کمسنه تنینی پاکلامقدور جنابتلکدن وطهارتسزلکدن یعنی طهارت آلماق ایکنچی تنینی وکیمینی ونماز اوقی تورغان اورنونی نجاستدن پاکلامقدور اوچنچی عورت اورتمك یعنی کورونماسلك قیلماقدور (امّا ایر کشی‌ننك عورتی کندکندن آلوب تزیکاقدری تزهم عورتدور وکنیزاك عورتی ایر کبی‌دور مکر آرقه‌سی وقورساقی هم عورتدور (امّا آزاد خاتون‌ننك همّه تنی عورتدور مکر یوزی وایکی‌قولی وایکی آیاقی عورت دکلدور اگرده بوعورت بولغان اعضاننك دورتدن بری نماز اچنده آچلوب کورنسه نمازی بوزولور دورتنچی نمازننك وقتلرین کوزتمکدور یعنی وقت‌بیلکولمك وبووقتلر هرقایوسی یوقاریده بیان ایتولدی بشنچی قبله‌غه یونالمك قبله‌دیدکمز کعبة‌الله‌دور آلطنچی نماز ایچون نیّت‌ایتمکدور وبو نیت‌فرضلرده‌بلمك

کرکدور

کرککدور مثلاً اشبو کوننک ایرتهنمازینی یاایسه اشبو وقتننک نمازینی
دیو بلکه جمعهدن غیریده اکرده نیت قیلسه اشبو وقتننک فرضینی
دیو جائزدور وفرضدن غیری سنّتلرده نفل نمازی دیو یاکه سنّتِ مؤکّده
ویاکه تراویح نمازی دیو نیت قیلمق کفایه اولور لکین سنّتلرده نماز
دیو ویاکه نفل دیو نیت قیلمقدین احتیاط قیلمق یعنی صاقلانویوزوندن
سنّت دیو آیروب نیت قیلمق کرککدور (امّا رکعتلرنی بیلکولمک فرض
دکلدور مثلاً ایرته نمازنی دورت رکعت دیو نیت ایتسه جائزاولور حتی
رکعتنی هیچ یاد ایتمسهده جائزاولور بوطشرهده اولان نمازننک آلطی
فرضیغه شرط دیرلر *
(امّا یاد ایدلمش اون ایکی فرضننک آلطیسی نمازننک اچندہ اولان
فرضلرینی رکن دیرلر اوّلکیسی تکبیر تحریمهدور یعنی الله اکبر دیو
نمازغه کرشمکدور ایکنچی قیامدور یعنی نمازننک هر رکعتنده بر مرتبه
آیاق اوزره باصوب تورمق الحمد وسورهنی اوقوغانی حالده قدرتی بار
کمسنهگا اکرقدرتی بولمسه اولتوروب اوقوغای اوچنچی قرائتدور یعنی
نمازده قرآن اوقومقدور دورتنچی رکوعدور یعنی رکوع قیلماق بشنچی
سجوددور یعنی سجده قیلمق آلطنچی آخرغی اولتوروشدور یعنی
تحیاتنی اوقورقدر اوتورمقدور بو یاد اولنمش اون ایکی فرضننک بریسنی
قالدورسه بلوب یاایسه اونودوب نمازی درست بولماس *
(امّا نمازننک واجبلری اون ایکی دور اوّل الحمدنی تعین قیلوب
اوقومقدور ایکنچی بوالحمدکا اوّلکی ایکی رکعتده سوره قوشمقدور برآیة
اوزوننی یاکه اوچ آیات قصهلرنی (امّا الحمدنی سورهدن اوّل اوقومق
تیوشلیدور اوچنچی ترتیب صاقلامقدور هر رکعتده مکرّر بولغان فعللر
آراسنده رکنلرنی توغری قیلمق یعنی رکوعده وسجدهده ورکوعدن تورغانده

اعضالرینی ساکین قیلمقدور اوچ تسبیح ایتورلك قدری دورتنچی اوّلکی
اولتورشنی اولتورمقدور دورت رکعتلی یاکه اوچ رکعتلی نمازلرده بشنچی
التحیات اوقومقدور آخرغی اولطورشده آلتنچی التحیات اوقومقدر اوّلکی
اولتورشده یدونچی وتر نمازنده قنوت دعاسین اوقومقدور وبو قنوت
دعاسین یخشی بلمکان کشی بر معلوم بولغان دعاء اوقسه درستدور مثلاً
اوچ مرتبه (اَللّٰهمّ اغفرْلی) ویاکه برمرتبه (ربّنا آتنا فی الدّنیا حسنة
وفی الْآخرة حسنةً وقنا عذابَ النّار) دیسه دُرست بولور سکزنچی ایکی عید
نمازی‌ننك تکبیرلری‌دور طقوزنچی امام بولغان کمسنه اشکاره یعنی
قچقروب اوقولاچق نمازلرده قچقروب اوقومقدور اونونچی یاشرون اوقولاچق
نمازلرده یاشرون اوقومقدور اون برونچی تعدیل الارکاندور اون ایکنچی
سلام لفظی‌دور یعنی سلام ویرمك (امّا بو ایتولمش واجبلرنی نماز
اوقوغوچی کمسنه بلوب قالدورسه هم نمازی درست بولور ولکن کناهلی
بولور اکر اونوطوب قالدورسه کناهلی بولماس لکن سهو سجده‌سی قیلمق
واجب اولور سهو سجده‌سی‌ننك صورتی بودور نمازننك آخرغی اولتورشنده
تحیاتنی عبده ورسوله کا قدری اوقوب هر ایکی طرفقه سلام ویروب
ایکی مرتبه سجده قیلوب نماز اولتورشنده اولتورمق کبی اولتوروب التحیاتنی
آخرینه قدری اوقوب سلام ویروب نمازنی تمام ایدر (امّا امام اولسه
برطرفقه سلام ویروب سهو سجده‌سی قیلور واکر یالغوز اوقوغوچی
اولسه هر ایکی طرفقه سلام ویروب سهو سجده‌سی قیلور *
(امّا نمازننك سنتلری یکرمی بشدور اوّل نمازغه کیرشکانده ایکی
قولینی بارمقلرینی علیٰ حالهٖ ایتوب یعنی بارمقلرینی اوز طورمشنچه
یوقارو کوتارمکدور حتی ایکی قلاق یومشاقیغه‌چه ایکنچی اونك قولینی
صول قولی اوزرینه قویوب کندك آستیغه قویمق اوچنچی ثناء اوقمقدور

یعنی

یعنی (سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰی جَدُّكَ وَلَا اِلٰهَ غَیْرُكَ دیو
دورتنچی الحمددن اوّل اعوذ بالله من الشیطان الرجیم اوقمق بشنچی
اعوذدن صونك بسم الله الرحمن الرحیم دیو اوقمق بو اوچیسینی یشرون
اوقمق کرك آلطنچی الحمدنی اوقمق آخرغی ایکی رکعتده اکر بو اوقی
تورغان نماز دورت رکعتلی یا اوچ رکعتلی بولسه یدونچی الحمدنی
ولاالضالین دیو تمام ایتکاچدن یشرون آمین دیمك سکزنچی نماز
آراسنده‌غی تکبیرلرنی یعنی رکوعدن سجده‌کا سجده‌دن قیامکا کوچکانده‌کی
تکبیرلرنی الله اکبر دیوب ایتمك و بو تکبیرلرنی امام بولسه اشکاره ایتور
واکر یالغوز بولسه یشرون ایتور طوقزنچی رکوع قیلغانده ایکی دُزینه
طیانمق ایکی قولتوغینی قوش قیلغانی حالده اونونچی رکوعده آرقه‌سنی
تیز توشامك اون برونچی رکوعده اوچ مرتبه سُبْحَانَ رَبِّیَ الْعَظِیم دیو تسبیح
ایتمك (امّا بو تسبیحی اوچدن زیاده ایتمك مستحبدور والکن وتر اولسون
یعنی اوچ مرتبه یابش مرتبه یایدی مرتبه کاچه اون ایکنچی رکوعدن باش
کوتارکانده یالغوز اوقوغوچی بولسه سمع الله لمن حمده ربّنا لك الحمد دیمك
واکر امامغه اویوغوچی بولسه ربنا لك الحمد دیمك اون اوچنچی ربنا لك
الحمدنی تمام توغری توروب یتارده ایتمك اون دورتنچی سجده‌کا بارغانده
ایکی قولوندن اوّل تُزلرین یرکا قویمق اون بشنچی ایکی قولینی یرکا
قویمق قول بَرْمقلرینی وآیاق بر مقلرینی قبله طرفینه یونالدورمك وهم
سجده‌ده ایکی قولتوغینی ظاهر قیلور اورون کینك بولغان حالده وهم قرنین
قُوش قیلور ایکی بوطندن اون آلطنچی ایکی اوچی ننك آراسینه سجده
قیلمق ایکی ابهام بَرْمقی قلاق توغرسنده بولغانی حالده اون یدونچی
سجده قیلغانده اوّل بورنونی یرکا قویمق مانکلایونی قویماسدن بورون
اون سکزنچی سجده‌ده اوچ مرتبه سُبْحَانَ رَبِّیَ الْاَعْلٰی دیو تسبیح ایتمك

اون طقورنچی سجده‌دن قرارلنوب تورغانده بیرکااوتورمغای وقوللاری ایله طیانمغای یکرمنچی قعده‌ده اوتورغانده صول آیاقینی توشاب اوستینه اوتورمق واونک آیاقینی سانچوب اوتورمق یکرمی برونچی قعده‌ده یعنی اوتورغانده ایکی قولینی ایکی بوطی اوزرینه برمقلرینی آچوق قیلوب توشاب قویمق یکرمی ایکنچی آخرغی اوتوروشده تشهددن صونک یعنی التحیات صونکنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمکا صلوات اوقمق یکرمی اوچنچی بوصلوات شریف صونکنده اوزی کوبمی تلاکانچه مأثور بولغوچی دعالر اوقمق مثلاً ربنا اتنا وهم اللهم اغفرلی کبی یکرمی دورتنچی امام بولغان کمسنه اونکغه وصولغه سلام برکانده اونکنده وصولنده بولغان کمسنه‌نی وهم صاقچی فرشته‌لرنی نیت ایتمک اکر یالغوز اوقوغوچی بولسه صاقچی فرشته‌لری نیت ایتار غیری‌نی نیت ایتماس یکرمی بشنچی اونکغه وصولغه سلام برکانده ینکاقی‌ننک‌ننک آقلغی کوروتمک قدری ایلنمک بوسنتلار بعضسی طابولمسه‌ده نماز بنده‌ننک‌مو ینودن دوشر (اما سنتنی قیلماقنده ثواب اولور (اما سنتنی قالدورسه قیامتده شلته اولنور * نمازننک مستحبلری بیاننده‌دور نمازننک مستحبلری سکزدور اول حی علی الصلوة‌نی ایتولکان زمانده نمازغه تورمق ایکنچی قدقامت الصلوة‌نی ایتولکان زمانده نمازغه کرشمک اوچنچی تکبیر افتتاح وقتنده یعنی الله اکبر دیو قلاق قاقغانده اوچینی جینکوندین چقارمق دورتنچی نماز اوقوغوچی قیامده اولغان حالده سجده اورنینه قرامق بشنچی رکوعده ایکی آیاقی صاری قرامق آلطنچی قیامده تورغانده ایکی آیاق آراسینی قولننک دورت برمقی قدری آیرمق یدونچی سجده‌ده بورون طرفیغه قرامق سکزنچی قعده‌ده یعنی التحیاتکا اوتورغانده ایتاکینه قرامق بومستحبلرنی قیلودہ ثواب اولور (اما قویوده کناه اولماس (اما بو شیلرننک بعضیسی طابولمسه نماز هم درست اولور *

(امّا نمازنی بوزغوچیلر اون دورتدور اوّل عذرسز تنحنح قیلمق یعنی آح آح دیو طاماق قرمق ایکنچی توچکرکوچیکا یرحمك الله دیو جواب ویرمك اوچنچی اوزی‌ننك امامندن غیری یانکلسه آنی ایتوب یبارمك دورتنچی براؤ صوراسه آیابارموالله دین غیری خدا شول وقتده جواب ویرمك لآ الٰهَ الاّ اللّٰهُ دیو (امّا اوزی‌ننك نمازده ایکانلیکینی بلدورمك قصد ایتسه بوزلماس بشنچی عورتی‌ننك دورت بولوکندن بر بولوکی آچلمقدور آلطنچی یغلامقدور برقایغو ایچون اُجماح وتموغنی یاد ایتودن غیری یدونچی قولی یاانلی برلان سلام قایتارمق سکزنچی اوتکان نمازلری‌ننك ترتیبچه بولمغانی یادغه توشمك طوقزنچی کوب عمل ایتمك مثلا کاوش وچیتوکلرینی صالمق کبی اونونچی سوزلاشمك اون برونچی آشامق اون ایکنچی اُچمك اون اوچنچی قهقهه کولمك اون تورتنچی هوش کیتمك ودیوانه بولمق بومذکورلر نمازنی بوزار کرك خطاً اونودوب قیلسه‌ده نمازینی یانیکدن قایتارمق واجب اولور * (امّا نمازننك مکروهلری اون بر دور) اوّل التحیاتده اوتورغانده دورت قورلی اوتورمق ایکنچی نماز اُچنده‌کی آیات وتسبیحلرنی بَرْمق ایله صَانامق اوچنچی سجده‌ده ایکی بُلاکلرینی توشامك دورتنچی کوزلری ایلان التفات ایتوب قَرَامق بشنچی کوزلرینی عذرسز یومق آلطنچی سجده قیلاچق یردن اُواق طاشلرنی اَیْلَندورمك اکر سجده قیلورغه مُشقت بولسه برمرتبه تیکوزلمك جائزدور یدونچی چالمه‌تورکا کینه عذرسز سجده قیلمق سکزنچی نمازده کیرلمك وسوزولمق طوقزنچی قولی‌ننك اُوچینی آغزیغه قویمایتچه ایسنْمك اونونچی کیُومی ایله یا ایسه تنی ایله یاانلی یاساچی وتوکی ایله اوینامق اون برونچی صفده اورون بولوب آرتده یالغوز تورمق *

*(فصـــــــل) * نماز اوقمق‌ننك صفتی بیانندا (امّا بش وقت نمازننك
اوّلکیسی ایرته نمازی دور و بوایرته نمازینی اوقمق‌ننك صورتی بو روشچه‌دور
اوّل طهارت آلوب پاکلانوب هم اورنونی وکیومینی پاکلاب نماز اوقلاچق
یرکا کلوب یا ایسه مسجدکا کلوب اعوذ بالله من الشیطان الرجیم
بسم الله الرحمن الرحیم دیوب نیت اوقور مثلاً نیت قیلدم ایرته نمازی‌ننك
ایکی رکعت سنّتینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصاً لله تعالی الله
اکبر دیو قلاق قاقغای مونننك بعدنده قوللرینی کندك آستیغه قویوب
(سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا اله غیرك)
دیو اوقوغای مونننك صونکندا اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله
الرحمن الرحیم‌نی اوقوب فاتحه یعنی الحمدنی اوقوغای والحمدکا برسوره
قوشغای سوره‌نی تمام اینکاچدن الله اکبر دیو رکوعغه بارغای رکوعده اوچ
مرتبه (سبحان ربی العظیم) دیکای مونننك صونکندا (سمع الله لمن حمده
ربنا لك الحمد) دیوب رکوعدن تورغای اوچ مرتبه تسبیح ایتورلك قدری
قیامدا تورغان کبی توروب الله اکبر دیو سجده‌کا بارغای سجده‌ده اوچ
مرتبه سبحان ربی الاعلی دیکای بعده باشینی سجده‌دن کوتاروب قعده‌ده
اوچ تسبیح ایتورلك قدری اولتوروب ایکنچی کرّه سجده قیلغای ینه اوچ
مرتبه سبحان ربی الاعلی دیکای مونننك صونکندا الله اکبر دیوب قیامغه
توروب آیاق اوستیکا باسغای بوایکنچی رکعت بولور وبوایکنچی رکعتدا
سبحانك‌نی وهم اعوذنی اوقومغای مکر بسم الله الرحمن الرحیم برله الحمدنی
اوقوب الحمدکا ینه سوره قوشغای مونننك صونکندا ینه اوّلکی رکعتدا ایتکانچه
قیلغای مونننك صونکندا سجده‌دن باشینی کوتاروب قعده‌کا اوتورغای مونننك
صونکندا التحیات اوقوغای التحیات بودور (التحیات لله والصلوات
والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته السلام علینا وعلی

عباد

عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله
اللهم صل على محمد وعلى ال محمد كما صليت على ابراهيم وعلى ال
ابراهيم انك حميد مجيد اللهم بارك على محمد وعلى ال محمد كما باركت على
ابراهيم وعلى ال ابراهيم انك حميد مجيد) وهم بوتحياتكا دوتاشدووب
كوبمی تلاکانچه دعاءاوقوغای مثلا ربنا اتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة
وقنا عذاب النار)دیو ویا ایسه اللهم اغفرلی کبی‌نی اوقوغای موندین
صونك اونکغه وصولغه سلام ویرکای سلامدین صونك اللهم انت السلام
ومنك السلام تبارکت یاذی الجلال والاکرام دیو قول کوتاروب یوزون
سیپاغای وبو ایرته نمازی‌ننك سنتی ایله فرضی آراسنده وقت کینك
اولسه بودعاءلرنی اوقوغای (اللهم انا نعوذ بك ان اشرك شیئا نعلمه
ونستغفرك لما لا نعلمه انك انت علام الغیوب یا حی یا قیوم یا ذاالجلال
والاکرام اسئلك ان تحیی قلبی بنور معرفتك ابدا یا الله یا الله یا الله)
دیو همیشه تلاکان قدری تکرار اوقوغای اوچ مرتبه یا اون مرتبه نه قدر
اوقسه البته آنچه ثوابدور (اما مذکور دعالری اخلاص برله اوقوغان
کمسنه‌کا کفرلکدن وخوف کفردن خلاص اولمقله سبب اولور وهم کناهلرغه
کفارتدور دیمشلر موننك بعدنده اکرده جماعت بولسه البته موءذن قامت
اوقور حی علی الصلوة دیکانده جماعت تورغایلر ونیت قیلغایلر نیت
اشبودور نیت قیلدم ایرته نمازی‌ننك ایکی رکعت فرضینی اوتمکگا
یونالدم قبله طرفیغه اویودم اشبو حاضر امامغه خالصا لله تعالی الله اکبر
دیو قلاق قاقغای فقط سبحانك اوقوغای امامننك فاتحه وسوره اوقوغانین
قلاق صالغای اوزی اوقومیه لکن نماز تکبیرلرن امام آرتوندن الله اکبر

دیو یشرون ایتکای رکوع وسجده تسبیحلرینی هم اوقوغای واگر نماز اوقوغوچی یالغوز بولسه اوزی توروب قامت اوقوغای صنکره نیت قیلغای نیت قیلدم ایرته نمازی‌ننك ایکی رکعت فرضینی دیو یوقاریده ایتکانچه بوفرضینی سنّتینی اوقودوغی کبی اوقوغای *

(امّا اویله نمازی اوّل دورت رکعت سنّت اوقوغای نیّتی بودور نیت قیلدم اویله نمازی‌ننك دورت رکعت سنّتینی اوتَمَکَا یونالدم قبله طرفیغه خالصًا للّه تعالى الله اکبر دیو قلاق قاقب سبحانك اوقیه موننك بعدنده أعوذ باللّه وبسم الله برلان الحمدُ وسوره اوقوب رکوعغه بارغای وسجده قیلغای ایکنچی رکعتکا تورغانده دخی الحمد وسوره اوقوب رکوع وسجده قیلوب ایکی رکعت بولغاچ اوّلکی اوتورشنی اوتوروب التّحیاتنی عبده ورسوله‌کاچه اوقوغای موندین صونك ینه ایکی رکعت فاتحه وسوره اوقوب الْحاصل دورت رکعت تمام اوقوب آخرغی اوتوروشنی اوتورغای بو آخرغی اوتوروشده التحیاتنی صلوات شریفی تمام آخرینه بارغانچه اوقوغای صنکره سلام ویرکای موننك صونکنده اگر جماعت بولسه فرضینی امامغه اویوغایلر نیتی بودور نیت قیلدم اویله نمازی‌ننك دورت رکعت فرضینی اوتَمَکَا یونالدم قبله طرفیغه اویودم اشبو حاضر امامغه خالصًا للّه تعالى الله اکبر دیو قلاق قاغوب سبحانك اوقوغای موندین غیرنی اوقوماغای نتاکم ایرته نمازی‌ننك فرضنده تمام ایتولکانچه قیلغای واگر نماز اوقوغوچی یالغوز بولسه بویله اوقوغای نیت قیلدم اویله نمازی‌ننك دورت رکعت فرضینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصًا للّه تعالى الله اکبر دیو قلاق قاقغای موننك بعدنده قوللرینی باغلاب سبحانك‌نی اوقوب اعوذ باللّه وبسم اللّه‌نی اوقغای موننك بعدنده الحمدنی وهم سوره‌نی یشرون اوقغای وایکنچی رکعتده سبحانك واعوذ باللّه‌نی

اوقومغای

اوقومغای مگر بسم الله برله اَلْحَمْدُنی اوقوب سوره قوشغای وبعده ایکی رکعت اوقوب اَلتَّحیاتنی عبده ورسوله‌غه‌چه اوقوب ینه توروب ایکی رکعت اوقغای وبو صونگغی ایکی رکعتده بسم الله اَلْحَمْدُنی اوقوب رکوعغه بارغای سوره قوشمغای موننگ صونگنده اویله نمازی‌ننگ ایکی رکعت سنّتینی اوقغای نیتی بودور نیت قیلدم اویله نمازی‌ننگ ایکی رکعت سنّتینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالی اَللهُ اکبر دیو قلاق قاقغای وبوایکی رکعت سنّتنی ایرته نمازی‌ننگ ایکی رکعت سنّتی کبی اوقغای * (امّا موندین غیری نمازلرنی یعنی ایکندی وآخشام ویستو نمازلرینی بولارغه اوخشاش قیلوب اوقغایلر ولکین وتر نمازنده هراوچ رکعتکا سوره ضمْ قیلنور یعنی قوشیلور وبو وترننگ اوچنچی رکعتده الحمد وسوره‌نی اوقغاچ رکوعدین اوّل تکبیر التّحریم کبی اَللهُ اکبر دیو قلاق قاغوب قنوت دعاسین اوقغای قنوت دعاسی بودور (اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِینُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَیْكَ وَنُثْنِی عَلَیْكَ الْخَیْرَ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ یَفْجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّی وَنَسْجُدُ وَاِلَیْكَ نَسْعٰی وَنَحْفِدُ نَرْجُوا رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰی عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ) واگر برمن بوقنوت دعاسین کورگام بلمسه اوچ مرتبه (رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً‌نی یا ایسه (اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِی‌نی یاایسه اوچ مرتبه یارَبِّ) دیو ایتکای ودخی مخفی اولنمیه دورت رکعتلی فرض نمازی‌ننگ آخرغی ایکی رکعتنده تلاسه الحمدنی اوقیه یااوچ مرتبه سبحان الله دیه بلکه بو اوچ تسبیح ایتورلك مقداری تیك تورسه‌ده جائز اولور (امّا سنّت بولغان نمازلرنی هیچ امامغه اویوب اوقمق بولماس ترا یحدن باشقه بولسه

* (فصـــــل) * جمعه نمازی بیاننده بوجمعه نمازی هربالغ وعاقل

وآزاد و مقیم ومذکّر وسلامت وهم کوزی سلامت اولان کمسنه‌لرکا فرضدور
وبو جمعه نمازی‌ننك وقتی اویله نمازی‌ننك وقتی‌دور جمعه کوننك جمعه
اوقور ایچون غسل قویونمق سنتدور بو جمعه‌غه بارغان کمسنه‌کا تیوشلی‌دور
کیمی‌ننك یخشی‌سینی کیمك وهم خوش ایسلنمك ودخی برجمعه‌دن
ایکنچی جمعه‌کا قدری بارب سلامت قیلوب ینه ایکنچی جمعه اوقورغه
نصیب ایتکل دیو دعاء قیلمق ودخی بو جمعه وقتنك سوده واش قیلمق
حرامدر ودخی اکرده برکمسنه اخلاص نیت برلان بوجمعه‌نی اوقسه
شاید که برجمعه‌لق کچراک کناهلری کچرلور نتاك دیمشلردور بش
وقت نمازی اوقمق نماز آرالارنك اولان کناهلرکا کفارتدر ورمضان
روزه‌سی رمضان آراسنك اولان کناهلرکا کفارتدور دیو ونتاك دخی
حضرت رسول حدیث شریفنك روایت مسلم بیورمشدور (من اغتسل
ثم اتی الجمعة فصلی ما قدر ثم انصت حتی یفرغ الامام من الخطبة ثم
یصلی معه غفرله ما بینه وبین الجمعة الاخری) یعنی برمن غسل قیلوب
جمعه‌کا کلسه وفرض اولنمش نمازی اوقسه وامام خطبه‌دین بوشاغانغه
قدری تیك تورسه صنکره امام برلان جمعه نمازینی اوقسه کچرلور اول
کمسنه‌دین بوجمعه برلان ایکنچی جمعه آراسنك بولغان کناهلری دیو بوجمعه کون
سید الایامدور چونکه جمعه کوننك الله تعالی آدم علیه السلامی یراتدی وآدمی
یر یوزینه ایندوردی وبوجمعه کوننده برساعت واردورکه اکرده بنده
اوزی‌ننك صوراوینی اول ساعتکا راست کتورسه صوراوی حرام شی‌ئنی
اولمسه الله تعالی قبول ایتمای قالدورمسدور لکن اول ساعت
یشروندور شوننك ایچون جمعه کوننك صوراونی کوب قیلمق کرك تاآینکه
شول ساعتکا راست کلسون دیو * وجمعه نمازینی اوقمق صورتی بویله‌دور
اوّل مسجدکا کلوب کرکاچدن ایکی رکعت تحیّة المسجد نمازینی اوقیه

اکرده مسجدده قرائت یا وعظ اوقله تورغان بولمسه نیتی بودور نیت قیلدم ایکی رکعت تحیة المسجد نمازینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالٰی اَللّٰهُ اکبر دیو قلاق قاقغای ودخی دورت رکعت جمعه نمازی‌ننك سنّتینی اوقیه نیتی بویله‌دور نیت قیلدم جمعه نمازی‌ننك دورت رکعت سنّتینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالٰی اَللّٰهُ اکبر موننك بعدنده امام منبرگا خطبه اوقمق ایچون چقغاچدن مسجدده اولان جماعت نماز اوقمقدن وهم تسبیح وصلوات ایتمکدن طییولغایلر و بعده امام منبردن خطبه اوقوب توشکاچ امامغه اویوب جماعت ایله ایکی رکعت جمعه نمازینی اوقیه نیتی بویله‌دور نیت قیلدم جمعه نمازی‌ننك ایکی رکعت فرضینی اُوتَمَککا یونالدم قبله طرفیغه اویودوم اشبو حاضر امامغه خالصًا لله تعالٰی الله اکبر موننك بعدنده ینه دورت رکعت جمعه نمازی‌ننك سنّتینی اوقیه نیتی بویله‌دور نیت قیلدم جمعه نمازی‌ننك دورت رکعت سنّتینی اوتمککا یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالٰی اَللّٰهُ اکبر موننك بعدنده دورت رکعت احتیاط الظهر نیتی بویله‌دور نیت قیلدم دورت رکعت آخرغی اویله نمازینی اوتمککا یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالٰی اللّٰهُ اکبر موننك بعدنده ایکی رکعت اشبو وقتننك سنّتینی اوقیه نیتی بویله‌دور نیت قیلدم اشبو وقتننك ایکی رکعت سنّتینی اوقمقغه یونالدم قبله طرفیغه خالصًا لله تعالٰی اَللّٰهُ اکبر دیو *

* (فصــــل) * ایکی عید نمازی بیاننده‌دور بوایکی عید نمازی جمعه نمازی فرض بولغان کشیلرگا واجبدر وعید نمازی‌ننك وقتی قویاش برسونکی یا ایکی سونکی قدری کوتارلووندن اویله وقتینه قدری‌دور (امّا بوعید کوننده عید نمازی ایچون غسل قوینمق وخوش بوی ایسلنمك مستحبدر ودخی عید فطره‌دن اوّل آغز آچماق یعنی رمضان شریف

عیدی‌ننك نمازندن اوّل آش یمك مستحبدور حضرت انس صحابه حضرت رسول صلّی الله علیه وسلّمدن روایت ایدر حضرت رسول خرمه ییار ایردی دیو موندین بلندیکه خرمه یمك دخی افضلدور (امّا صدقهٔ فطره‌نی عید نمازندن اوّل ویرمك کرکدور نتاککه حضرت رسول حدیثنده بیورمشدور (من ادّها قبل الصلوة فهی زکوة مقبولة ومن ادها فهی صدقة من الصدقة) ودخی بوصدقهٔ فطره‌ده اوچ خاصیت واردور اوّل روزه‌ننك قبوللکی ایکنچی اولم ایسرکلکندن قورتلمقدر اوچنچی قبر عذابندن قورتلمقدور وموندن باشقه خاصیتلری کوبدور وعظ کتابلرندن قرالور (امّا بوصدقهٔ فطره واجبدر آزاد ومسلمان کمسنه‌کا نصاب قدری مالی بولسه یعنی اصل حاجت بولغان نرسه‌دن آرتق مالی بولسه واصل حاجت مثلاً عسکر یوروچیکا ایکی آط وغیریکا برآط وبر ایشاك وهم اوچ کیم قشلغی ویازلغی بلکه بعضی روایت قیلنورکه امام شافع حضرتلرندن اکر اوزی‌ننك جماعتی ایلان بر کوننلك رزقندن آرتسه فطر صدقه‌سی واجب اولور دیو وبوصدقهٔ فطر واجبدور بنده‌ننك اوزوندین وهم صبی بالالرندین حتّی عید کیچه‌سنده طوغان اولسه‌ده وهم قللرندین واجب اولور حتّی کافر قللرندین خدمتنده اولسه‌لر (امّا عید فطره نمازی‌ننك نیتی بودور اعوذ بالله من الشّیطان الرّجیم بسم الله الرّحمن الرحیم نیت قیلدم ایکی رکعت عید فطر نمازینی اوقمقغه بارچه تکبیرلری برلان یونالدم قبله طرفیغه اویودوم اشبو حاضر امامغه خالصاً لله تعالی الله اکبر دیو قلاق قاقغای موننك بعدنده ایکی قولینی کندك آستیغه قویغای سبحانك‌نی اوقغای بعده امام برلان برکا اوچ مرتبه قوللرن ییاره ییاره الله اکبر دیو تکبیر ایتکای بعده امام رکوعغه بارغانچه هیچ اوقمیه امام قراءتینه قلاق صالوب طنکلاب تورغای موننك بعدنده امام برلان

رکوغ قیلغای رکوعده اوچ مرتبه سبحان ربی العظیم دیگای وهم سجده‌ده ینه اوچ مرتبه سبحان ربی الاعلی دیه مرننك بعدنده امام ایکنچی رکعتده ینه الحمد وسوره‌نی اوقغاچدن ینه اوچ مرتبه الله اکبردیو قوللرینی یباره یباره تکبیر اوقیه دورتنچی تکبیرده رکوعغه بارغای رکوعدین سجده‌گا بارغای یوقاریده مذکور تسبیحلرنی اوچار مرتبه اوقغای بعده قعده‌گا اولتوروب التحیات‌نی آخرینه بارغانچه اوقغای بعده اونگغه وصولغه سلام ویرگای * عید قربان نمازینی عید فطره نمازی کبی اوقمقدر (اما قربان عید کوننده عید نمازندن مقدم یماسلك مستحبدر وهم عیدگاه‌غه بارغانده جماعت برلان یولده قچقروب تکبیر ایتمك مستحبدور تکبیر بودور (الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد) دیو (اما بوعید قربان‌ننك کونلرنده عرفه کونی‌ننك ایرته نمازندین حساب ایدوب هرفرض نمازی صوننده تکبیر ایتمك واجبدور الحاصل یگرمی اوچ نمازغه قدری

* (فصل) * جنازه نمازی بیاننده‌دور وبو جنازه نمازی فرض کفایه‌دور وجنازه نمازی‌ننك شرطلرندورکه میت یعنی اولگان کمسنه مسلمان بولماق وطهارتلی بولماق یعنی میت غسللی بولماق جنازه‌نمازی‌ننك نیتی بودور نیت‌قیلدم جنازه نمازی اوقمقغه الله‌غه ثنا ایچون پیغمبرگا درود بو میت‌گا دعاء وثواب ایچون یونالدم قبله طرفیغه اویودوم اشبو حاضر امامغه خالصا لله تعالی الله اکبردیو قلاق قاغوب قوللرینی باغلایه آندین صنکره (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا اله غیرك) دیو اوقیه‌موندین صنکره ینه تکبیر ایله الله اکبردیو بعده صلوات اوقیه صلوات بودور (اللهم صل علی محمد وعلی ال محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی ال ابراهیم انك حمید مجید اللهم بارك علی محمد وعلی

آلِ محمّدٍ كما باركْتَ علىٰ ابْراهيم وعلىٰ آلِ ابْراهيم انّكَ حميدٌ مجيدٌ)
موندين صنكره ميّت بالغ اير يا خاتون اولسون بو دعاءنى اوقيه (اَللّٰهمّ
اغفرلحيّنا وميّتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا وكبيرنا وذكرنا وانثانا اللّٰهم من احييته
منّا فاحيه علىٰ الاسلام ومن توفّيته منّا فتوفّه علىٰ الايمان اللّٰهمّ ان كان محسنًا
فزد فى احسانه وان كان مسيئًا فتجاوزْ عنه) موندين صنكره ينه تكبير ايله سلام
ويره (اما جنازه نمازى ننك اوّلگى تكبير تحريمه دن غيرى تكبيرلرده
قوللرن كوتارميه اگر ميّت صغر ويا صغيره يا مجنون بولسه بو دعاءنى اوقيه
(اللّٰهمّ اجعله لنا فرطًا واجعله لنا اجرا وذخرا واجعله لنا شافعا ومشفعا برحمتك
يا ارحم الرّاحمين) جنازه نمازى هر تكبيرى بر ركعت كبى دور بو سببدن
امامغه اوّل تكبيرگا يتوشمگان كشى نچه تكبير قالورسه صنكره تمام ايده *
جنازه دعاءسين عربچه بيلمگان كشى توركيچه دعاء قيله مثلًا يارب
رحمت قيل بزيم تركلاريمزگا واولوگلاريمزگا حاضرمزگا وغايبمزگا كچوكمزگا
وبيوكمزگا وايرلرمزگا وخاتونلرمزغه يارب ترك اولغانمزى اسلام اوزرينه
ثابت ايله وفات اولغانمزى ايمان برله اولتر يارب بو ميّت رحمتلك ايسه
رحمتينى آرتدور اگر گناهلى ايسه گناهينى عفو قيل ديه نمازده قرآن
معناسين هر قايو تل برله اوقسه جائز اولدوغى كبى بوده جائزدور
(كذا فى الخلاصة) حتّى امامتى جائزدور ابو حنيفه قاشنده * ميّت نمازنك
يعنى جنازه ده كشى آز بولسه اوچ صف اولماق سنتدور حتّى يدى كشى بولسه
برى امام اوله آردونك اوچيسى بر صف اوله ينه ايكسى بر صف اوله وبرى
دخى يالغوز بر صف اوله وميّت نمازينه جماعت شرط دگلدور حتّى بر كشى
قيلسه ده جائزدور وامام وميّت ننك تنى وكيومى واورونى پاك اولماق

وعورتی اورتلمش اولماق شرطدور بویله اولمسه نماز جائز اولماز (کذا فی القنیه) اوفی تورغان اورنی پاك اولماسه آیاقداغی کاوشی‌ننك اوستی پاك اولسه کاوشینی صالوب آنکا باصه آستی نجسلیکی مانع اولماس قالن نرسه‌ننك طشینه نجس تیکسه پاك طرفنده نماز قیلمق جائزدر (کذافی الخلاصة) *

اوچنچی باب

اخلاق بیاننده‌دور بنده‌ننك قلبنده بوله تورغان صفاتلر ایکی بولوکدور کورکام صفاتلر بار وهم قبیح یعنی بوزوق صفاتلر بار (امّا قبیح صفاتلر تفتیش برلان وحدیث وآیات برلان بلنکاندور همّه‌سی آلتمشدور (ایمدی بز بوقسقه کتابده همّه‌سینی بیان ایتمك کتابی اوزون قیلمقدور (امّا بو آلتمش نه‌دین حاصل اولور شونلری بیان ایدرمز عاقل کمسنه‌کا بوقدر هم کفایه بولور (امّا آلتمش‌ننك اصللری یدی‌دور اکر بر کمسنه بو یدی‌دن خلاص اولسه جمیع اخلاق ذمیمه‌دین خلاص اولور چونکه اصللرندین قورتلمق برلان بونلره ایپارکانلردین قورتلور *ایمدی ای عزیز فرزنداشلر بو مذکور یدی‌دن قورتلمقنی اجتهاد قیلاسز چونکه بوزوق عمللر بونلر سبب‌ندن اولور چونکه بنده حسد ایله ایکنچی کشیکا ضرر قیلوررده‌نچوك اولسه‌ده آنی رنجتوتمککا اجتهادقیلور وغیرنی رنجوتمك برلان حرام اُش قیلغان بولور هم اگرده کفرلك برله صفاتلانسه اللّٰه تعالی‌ننك امریکا ایپارمکان بولورده ینه‌ده جنّتدن محروم قالور ایمدی اعمال فاسد اولوب اعمال صالحه اولنمسه اول وقتده اُجماخغه کرمکنی امیدایتمکده فایده یوقدور بلکه احماقلقدور چونکه آشلق ایکمای آشلق کوتمك ونکاحسز بالا کوتمك البته احماقلقدور شول مثل عبادتسز اُجماخغه کرمکنی امید

ایتمکدور کرچه الله تعالی‌نینک فضلی برلان اجماغغه کرمک بولسه‌ده (امّا عادت الٰهی سببکا ایبارو برلان یوروکان مثلاً آشلق اوستورمک الله تعالی نینک قدرتیندن کاور نتاککه آشلقغه اوخشاغان قوقطارنی ایکمایانچه اوستردادور (امّا ارادەسی یعنی الله‌نینک تلاوی وعادتی اولمادوقی‌سببلی ایکمایانچه آشلق بولماس* ایمدی ای مؤمنلار الله جلّ جلاله بزلاره محتاج ایماسدور وبزنینک عبادتمزدن الله تعالی‌کا هیچ فائده وضرر کلماسدور همەسی اوز فائده‌مز ایچوندور بوفانی بی‌وفا دنیانینک حیاەسی برلان عزیز جوهر نفسلری فائده‌سز اوتکارمسکا کرک عبرت برلان آیات وحدیثلردن ایشتمک کرک‌نتاک نبیمز صلّی الله علیه وسلّم صحابه‌لاری حضرت رسولنینک دار دنیادن دار بقایه کوچمکینی بلوب آغلادقلارنده دیمشکه بن سزلرکا وعظ قالدوردیم بریسی قرآندور وبریسی اولمکدور دیدی بس بزلاره شوشی وعظلردن عبرت برلان‌قاراب وعظ آلمق کرکدور * ایمدی‌بلمک کرکدورکه اخلاق ذمیمه‌نینک یعنی یاوز خلقلارنینک بریسی (کفر)دور العیاذ بالله تعالی (وبدعة) (وکبر) (وریاء) (وحسد) (وبخل) (واسراف) بواخلاق ذمیمه‌کا مقابل یعنی قارشی وکیروسی اخلاق حمیده دیرلر اخلاق حمیده ینه‌ده طابلاچغی تفتیش‌حسبلی بلنمشدورکه‌یتمش سکزدور (امّا بونلر کلاچک اصللری یدی‌دور بویدی‌دن اوّلکی‌بولوکی (ایماندور) ضدالکفر دیرلر یعنی کفرنینک کیروسی ودخی ایکنچی بولوکی شوندایون شیئدورکه ثابت بولدی‌ادلهء سمعیّه برلان مثلاً کتاب برلان یاکه سنّت برلان یاکه اجماع الامّة برلان ویاکه قیاس فقهاء برلان بو بولوکینی ضدالبدعة دیرلر یعنی بدعت‌نینک کیروسی اوچنچی‌بولوکی (اخلاصدور) بو ضدّالریاءدور یعنی ریانینک کیروسیدور دورتنچی بولوکی (تواضع‌دور) یعنی توبانچیلک‌دور بو کبرنینک ضدیدور یعنی

کیروسی‌دور بشنچی بولوکی (نصیحتدور) حسدننك کیروسی دیرلر آلتنچی بولوکی (سخاوتدور) یعنی یوماردلقدور صارانلقننك کیروسی‌دور یدونچی بولوکی (مشروعدور) ضدالاسراف یعنی اسرافننك کیروسی دیرلر ایمدی اَوّلاً بدی اخلاق ذمیمه‌نی بیان ایلرمز چونکه اوّل‌شینی پاك قیلمق صنکره برامکدور کفر دیدکاری ایمانننك یوقلغی کوچی یتدوکی کمسه‌دن بوندمومدور یعنی حورلنمشدور منکو تموغده قالوب جنّتدن محرومدور بدعت دیدکاری ایکی معناسی واردور بر معناسی بودورکه حضرت رسولدن واصحاب‌وتابعیندن صنکره‌پیده بولدوقی فعلدور بومعنی بدعتکه عامدور یعنی بومعنی برلان بدعت بش‌تورلی‌اولور مثلاً مباح اولور قاشق برلان آشامق وبغدای طشره‌سینی آرچب آشامق‌کبی (ومستحب اولور مثلا مناره وکتب شریعت تصنیف قیلمق کبی چونکه اصحاب زمانه‌سنده تصنیفات یوق ومناره یوق ایردی اکر صورلسه اول زمانده مناره یوقلغی‌ننك حکمتی نه‌دور جواب دیرمز مناره یوقلغی‌ننك سببی بودور چونکه اول زمانده اصحاب قرقایوسی دینده حافظلر وعالملر وزاهدلر ایردی ایمدی اشبو زمانلرده مناره‌غه چقب اذان اوقمق نمازغه دعوتدور یعنی اوندامکدر (اَمّا اصحاب هر قایوسی اذاندن مقدّم یاکه اذان وقتده نمازغه حاضر ایردیلر بس مناره‌غه حاجت یوق ایردی ویاکه آنلر دنیا ایله شغللنمادکلرندن مالغه محتاجلر ایردی ویاکه آنلر عبادت برلان مشغول اولدوغندن بنالر یاپمقغه وقتلری آزلغندن ایردی وتصنیفات یوقلغی دخی محتاج اولمادقلرندن ایردی چونکه هرقایوسی نبیّنا علیه السلامدن صورارلر ایردی ویاکه هرقایوسی اوزلری حافظ وعالملر ایدی (اَمّا بومجتهدلر زماننده تصنیف کتب شرع یعنی شریعت امرلرینی کتاب دُزوب بیان ایتمك مستحبدور وبعضی کتابلرده

واجبدر دیمشلر وهم اوچنچی واجبدور مثلاً ادلّهلر برلان نظم قیلوب
قیاس ترتیب قیلمق اعتقادیاتنی اثبات ایچون ودورتنچی حرامدور مثلاً
اللّٰه تعالىٰنی اعتقاد قیلمق جسم ومرکّب دیو وبشنچی مکروهدور مثلاً ایکی
عیدنی قویمق وتعدیل الارکاننی قویمق کبی * (امّا بدعتننك ایکنچی
معناسی خاصدور شرعًا ایکنچی معناسی بودور حضرت رسولدن وتبع
تابعیندن صنکره پیده بولغان امردور وهم اول امرکا شرعدن اذن قولاً
وفعلاً بولماس بومعنی برلان بدعت بوبشننك ایکیسینی یعنی حرام برلان
مکروهنی شامل اولور (امّا اوّلکی اوچ بولوکی هرقایوسینه شرعدن اذن
طابلور (امّا کل بدعت ضلال دیدکده حدیث شریفدن مراد شوشی
معنادهدور دیرلر بوبدعت برلان متّصف بولغان کمسنهلر حضرت رسولدن
یراقدور نتاک حدیثده دیمشدور (لا یقبل الله تعالى لصاحب البدعة
صوما ولا حجا ولا عمرة ولا جهادا ولا صرفا ولا عدلا ویخرج من الاسلام کما
یخرج الشعر من العجین) ریاء دیدکاری دنیا ایچون فائده امید ایتمك
آخرة عملی برلان شول روشچهکه برغیر آدم کورسه ایردی بلسه ایردی
منم بوعملمنی دیو بودخی مذمومدور عملنی باطل قیلمق برلان چونکه
بوعمل خدا جلّ شأنهکا شرکت قیلمق بولور بلکه خوف کفر واردور چونکه
اللّٰه تعالىٰنی اوچ تورلی برلاو ایلان برلمك واجبدور بریسی توحید
عبودیتدهدور یعنی عبادتکا لایق بریالغوز خدادور وبریسی توحید
خالقیتدهدور یعنی اللّٰه تعالىٰدن غیری یرادهچی یوقدور وبریسی توحید
وجوب وجوددهدور یعنی اللّٰهدن غیریننك وجودی ضروری دکلدور
بوریاء برلان عمل قیلغوچی کمسنه عملنك غیرینی اللّٰهغه شریك قیلمق
برلان عملنی باطل قیلوب وهم اوزی کناهغه دوشار شوننك ایچون
بوریائی شرك اصغر دیرلر یعنی کچراك شرکت * کبر دیدکاری

پرهیزکارلك دعوی قیلمق واوزینی غیریلردن بلند فکر قیلمق علمده وعملده عبادتده وغیر امور دنیاویده بوکبر مذمومدور یعنی دورلنمش صفاتدور حدیث شریفده حضرت رسول اکرم صلّی الله علیه وسلم دیمشدور برمؤمننك قلبنده برمثقال قدری تکبرلك بولسه اجماغه کرماس * دیو حسد دیدکلری قصد قیلماقدورکه برمؤمن خالصدن الله تعالی ویردوکی نعمتنك کیتماکینی علمدن یاعملدن یاکه ضررسز اولدوقی دنیا امرنده یاایسه قصد قیلورکه بونعمت غیریده بولمسون دیو بوحسد مذمومدور یعنی دورلنمشدور حدیث اکرم برلان (الحاسد لا یدخل الجنة والحسد یأکل الحسنات کما یأکل النار الحطب) یعنی حاسد جنّته کرمز وحسد ایذکولکلاری یویارنتاك اوت اوطوننی یویدوغی کبی دیمشدور * بخل دیدکلری نفسینی منع قیلماقدور شرعًا صرفی واجب اولدوغی شیلردن ویاکه حکم مروّة برلان واجب اولدوغی شیلردن مثلاً شرعًا واجب اولدوغی شیلرمالدن زکوة وحج وقربان وفطره صدقه‌سی کبی وهم مروّةً واجب اولدوغی نفل صدقه‌سی ویقینلره هدیه بولاك کبی بو بخل مذمومدر حدیث شریف بودور (خصلتان لا یجتمعان فی المؤمن البخل وسوء الخلق) یعنی ایکی نرسه مؤمننك قلبنده جیولمس بریسی بخل وبریسی سوء خلق یعنی بوزوق صفات * اسراف دیدکلری مالنی صرف قیلماقدور شریعت صرفدن طیبدوغی یرلرکا حرام ومکروه اورونلرغه بومذمومدور حدیث اکرم برلان نتاککه حدیث دیمشدر (صاحب الاسراف اخاالشیطان) یعنی اسراف ایپاسی شیطاننك قرداشیدور دیو اینك کم اسراف بودور برمن طعام یسه قولینی وآغزینی یالامایتچه یوسه بس اول کمسنه اسراف قیلغوچیدور عاقل کمسنه‌کا بوقدر کفایه اولور * (امّا افعال حمیده‌ننك یعنی کورکام صفاتلرننك بریسی

ایمان ایردی ایمان دیدکاری کونکل برلان راست توتمقدر حضرت رسول
صلّی الله علیه وسلّم خدای تعالی جانبیدن آلوب کلدوکی شیلرننك
همه‌سینی بوصفات ممدوحدور نتاك حدیثده بیورور (من کان فی قلبه
مثقال ذرة من الایمان لا یبقی فی النار) دیو یعنی برمن‌ننك قلبیده
ذرّه قدری ایمان اولسه تموغده قالمادور * ضد البدعة شوندا این
اعتقادده بولمقدور اهل السنت واصحاب وتابعین کرام اعتقاد قیلدوغی
فعللرنی اعتقادده بواعتقادده بولنی ممدوحدور ننك حدیثده بیورور (من
تمسك بسنتی عند فساد امتی فله مائة اجر شهید) دیو یعنی برمن یابشسه
منم سنتم برلان امت‌ننك بوزوق زمانیده اول کمسنه‌کا یوز شهید
ثوابی‌دور * اخلاص دیدکاری مجرد الله تعالی کا عبادة ویقیناق تلامکدور
بر دنیا فائده‌سیدن غیری آدمکا بلدورمکنی تلاودن‌یراق بولوب بودخی
حدیث شریف برلان ممدوحدور نتاککه حدیثده بیورور (وهو ان تعبد
الله کانّك تراه فان لم تکن تراه فانه یراك) دیو * تواضع دیدکاری
بنده‌ننك اظهار قیلمغی اوزی‌ننك توبانچیلکینی جمیع خلقدن علمده اولسون
یاعملده یاغیر امر دنیاده بودخی حدیث شریف برلان ممدوحدور نتاککه
بیورور (من تواضع علی الله درجة یرفع الله درجته یجعله فی اعلی علیین
ومن تکبر علی الله درجة یضع الله درجته حتی یجعله فی اسفل السافلین)
* نصیحت دیدکاری غیر آدماره تلامکدورکه بنده‌اوزیکا تلادوکی خیرلرنی
بودخی حدیث شریف برلان ممدوحدور نتاککه بیورور (من کان فی
عون اخیه المسلم ومنفعته فله ثواب المجاهدین فی سبیل الله * سخاوة
دیدکاری شریعت بیوردوقی یرلرکا صرف قیلمقدر بنده‌ده بولغوچی
منفعتنی علمی هم مالی تعلیم کبی وزکوة وحج وعشر کبی بودخی
ممدوحدور نتاککه حدیثده بیورور (السخاء شجرة فی الجنة فمن کان

سخيا اخذ بغصن منها فلم يتركه ذلك حتى يدخله الجنة) * امّا ضد
الاسراف تقتير المشروع دين كلكى مالى صرف قيلمقدور شريعت
بيوردوقى يرلاركا مثلاً فقيرلاركا صدقه ويرماك كبى وآش بعينده قالغان
اوالچقلارى آشامق كبى بوصفات شيطانده يراق قيلغوچيدور * الٰهى
جميع قللرنى اخلاق ذميمه دين يراق قيلوب اخلاق حميده دائره سيدين
چقارمايتچه اخلاق حميده برلان صفاتلانغوچى قيلوب صفتلارنى بواوصاف
اوزره آق قيلوب وبواوصاف اوزره متّصف حالده دارين وفادين دارالبقايه
كوچمكنى نصيب ايله نه خوش اميددوركه بوصفات برلان متّصف بولوب
عمرلارمزنى اوتكارماك شفاعت نبيّنا ورحمت الٰهنا حقى حرمتيده جنّتده
(خالدين فيها) جمله سيدين اولوب منكو اولغان اجماع اوزرنده قالمق *
ودخى بلمك كركدور بواخلاق آدمننك قلبى وطبيعتى ده اولاچق
صفتدور وبو اخلاق حميده برلان صفاتلانغان كمسنه خوش خلقلى
ويخشى كشى ديو تعبير ايدرلر واخلاق ذميمه برلان صفاتلانغان كمسنه ياوز
كشى ديو تعبير ايدرلر بوخلق آدمننك تمام آدابنى ونظاملو اولوونى كوركازور
وبواخلاق حميده برلان صفاتلانب واخلاق ذميمه دين صاقلانسه اول
كشى دين عزيز كمسنه وعقللو كمسنه ونظام ايكاسى كمسنه اولماس وبو
كشى هم متّقى اولور وپرهيز اولور آدم كوزنده جوهر نفيس اولور
كوردونكمى نبيّمز كرامدن اعزا اكرم كم وجوده كلدى وحالانكه نبيّمز
اكرمننك اخلاقى بواخلاق حميده ايردى شوننك ايچون نبيّمزدن
متواضع ونبيّمزدن حليم كمسنه بلنمادى تناك الله تعالى نبيّنا پيغمبرمز
صلّى الله عليه وسلّمدن كلام شريف اچنده خبر ويرمشدر (انك لعلى
خلق عظيم) ديو وبوخلق برلان دكل كه آخرة حاصل قيلمق حتّى دنياننك
عزيزى وحرمتلوسى وعقللوسى اولندور (امّا بواخلاق بعضى كمسنه لرده

اصل یخشی اولور وبعضی کمسنه‌لرده کسب برله یخشی اولور چونکه اصل خلق اختیاری اولمسه‌ده اثری اختیاریدور شوننك ایچون اخلاقنی اوزکارتمك برلان تکلیف یعنی قوشو شریعتدن اولمشدور اگرده هیچ بر وجه‌دن اختیاری اولمسه ایردی اول وقتده خلقنی کورکام قیلمق برلان تکلیف یعنی بیورمق اولماس ایردی نتاك حدیثده بیورمشدور (اُحسنوا اخلاقکم) دیو یعنی کورکام قیلونکز خلقلرنکزنی دیمشدور شریعت امرندن بُلندیکه اخلاق بعضی کمسنه‌لرده اوّلده فاسد اولسه‌ده لکن اوزکارتب خلقی حسن قیلماق ممکن ایرکان ودخی کورورمزکه اوّل مرتبه‌ده بالا هیچ بر اوگُرنودن اوّل هیچ بر اوصاف وعلمی بلمز لکن اوگُرنو برله نه علم اوگرنسه شونی حاصل ایدار ولکن اصل فطره‌سنده یعنی اصل یراتلُوندُه هر شینی بلمککا قابل اولوبدور نه‌صالنسه شونی بلورلك حالتده اولور و بو اخلاق فاسده وذمیمه‌نی اوزکارتب اخلاق حمیده برلان صفتلانمق ایکی یول برلان یوروب وبو یوللردن چقماسلق برلان حاصل اولور اول یوللر بریسی قرآندور وبریسی حدیثدور وبونلر نه رَوُشچه بنده‌یه عمل قوشوبلردور شول رَوُشچه عمل قیلمق کرکدور بنده اوّلده بومنکور یوللر برلان یوروب اعمال ظاهره‌سنی دُرستلاسه موندین صنکره باطینی هم دُرستلانور شوننك ایچون دیمشلردورکه ظاهر مقدّم باطندن دیو چونکه باطنه ایشمك آز آز ظاهر برلان حاصل اولور (اَمّا باطن‌ننك حصولی بعدنده بنده‌کا اَللّٰهُ تَعَالٰی عبادتنده شوق وذوق صالور چونکه اخلاص قلب برلان عبادة بولسه اللّٰهُ تَعَالٰی بنده‌کا رحمت نظری برلان نظر قیلور صنکره بنده اللّٰه تعالی کا محبّت حاصل ایدَر واول محبّت وحیاننك وصفنی وذوقینی هیچ بیان ممکن دکلدور مگر اول محبّتدن اوزی خبر آلماینچه ومحبّت صونکنده بنده‌ننك قولی وفعلی اللّٰه ولله اولوب وکونکلنده غیراللّٰه

اولان شیلر کیدار وبوذوقی بلماداکدن اصلنده یوق شیء اولماس چونکه وکم روشان شیلر باردور بعضی کشی اُشانمز اُشانمادوقی کوزی‌ننك کورمدکندن اولور نتاك حفاش یعنی یارقنات قویاش‌ننك بارلغین بلماس وحالانکه قویاشدن روشان ظاهر نه کرك شوننك کبی صوقر قلب بوذوقی کورمدکندن بلمز وظن ایدارکه یوق دیو حالانکه اصلی بار لکن صوقر کونکل آلدامش اولور چونکه موندلق اُلوغ سُرنی ولَذَاینِ العلم‌نی بلمك ینکل اِش دکلدور نتاك نبینا کرام بوعلم باطن خصوصنده دیمشدور (علم الباطن سر من اسرار الله وحکم من حکمه یقذفه فی قلوب من یشاء الله من عباد الله تعالی) سرالله دیدکندن بلندیکه بو علم الله تعالی‌ننك حکمتندور ودخی دیمشدور (ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمه الا اهل المعرفة بالله) بوندن دخی بلندیکه الله تعالی‌نی معرفت اهلی بلور ایرکان بتوفیق الله تعالی (امّا صوقر کمسنه‌لر بلمز (امّا اول عالمدن بلدوکی کمسنه اول علمکا انکار قیلماسلق کرکدور وعارف بالله اولان مشایخ دیمشلردورکه بو محبّت بنده‌ده حاصل اولور اکر بنده اخلاص کونکل برلان قرق کون شریعت امرنچه عبادت قیلسه دیو وبو محبّت تقوی برلان قرنداشدور لکن تقوی اوّلدور چونکه تقوی بنده‌نی آریغلامقدور وبو اخلاق ومحبّت بزانمکدرر هر نه اولسه‌ده بو ایکی قرنداش‌ننك بریسنده بولمق لازمدور چونکه قرنداش قرنداشیکا شفقت ایدوب اثر ایدار وبو تقوی‌نی الله تعالی قرآنده نچه یرده بیان ایتمشدور نتاك تقوی اهلی‌ننك حرمتلو وجنّتلو اولماقندن نچه یرده قرآنده خبر ویرمشدور (ان اکرمکم عندالله اتقیکم) الله تعالی عندنده زیاده کرامتلینکز تقوالکی زیاده اولغاننکز دور ودخی حدیثده (اولی الناس بامتی المتقون) الحدیث حدیثلر چوقدور (امّا بلمك کرکدورکه تقوی دیدکمز ایکی معنادور بری عامدر

وبری خاصدور (امّا عام اولغانی بودورکه صاقلانمق ویراق بولماق هر
نرسه‌که آخرتکا ضرر بیره تورغان شیلردن بومرتبه بعضیده آرتق وبعضیده
کمراك اولور (امّا اینککم مرتبه تقوی بودورکه صاقلانمق ویراق بولمق
منکو تموغده قالدوره تورغان کفرلکدن العیاذ بالله منه واعلا (آرتق)
مرتبه‌سی بودورکه بزمکدور هر شیءکه بنده‌ننك کونکلین شغللاندورور
الله‌تعالی‌ننك جمال جلالندن وهم جمیع شیلردن کسلمکدور برالله‌تعالی کا
(امّا ایکنچی خاص وشریعتده متعارف شایع معناسی بودورکه صاقلانمقدور
آنلر سببلی آخرتده عذابه مستحق اوله تورغان شیلردن تلاسه قیلوده
تلاسه قویوده (امّا بومعنی برلان تقوی‌ده کبائردن یعنی (الوغ کناهلردن)
صاقلانمق شرطدور (امّا (صغائردن) شرط دکلدور اکرده طاعت وعبادتده
یعنی نماز وجمعه وروزه کبی‌لره دائم چیلق قیلسه چونکه بونلر برلان
صغائر یعنی کچك کناهلر کچرلمش اولور نتاك قرآن شریفده بیورور
(الحسنات یذهبن السیئات (دیو آندن مراد ضور اینکولکلر برلان کچك
کناهلر کچرلور ایرکان یارب بزضعیف قللرنی تقوی ننك اوّل مرتبه‌سینه
واصل ایله البتّه بوتقوی برلان طوغار محبّت چونکه تقوی کمسنه الله‌تعالی نی
داور وآخرت کونیکا وهم آخرتده خدانی کورمککا منتظر اولور وآخرتکا
منتظر اولسه بوعالمننك فناسینی ویوقدن الله‌تعالی یراتوونی واوزی‌ننك
دنیاغه کلمکینی نه روشچه یراتاوونی فکر قیلوب تحیّرکاقالور صنکره خدای
تعالی امرلرینی الوغ صیاب عملنده اوزینی حساب قیلور وبوفکر احتساب
صونکنده محبّت حاصل اولور نتاك فکر احتساب خصوصنده دیمشلردور
بنده اوّل برطامچی صو اولمش واول صوننك ایرننك آرقه‌سندن چقو
وینه ایر برلان خاتون آراسنده محبّت الفت شهوة بیرمش وشهوة برله
نطفه دوشمش صونکره نطفه‌دین علقه قیلمش صونکره مضغه قیلمش صنکره

بعضی اجزاسینی بُولك بولك قیلوب طامور سویاك ایت قان قملمش
صونکره آندین باش تقدیر قیلمش واول باشده کوز قلاق آغز بورون
قیلمش وباشده دخی دماغ قیلوب نچه حواس قیلمش قوّة عاقله ومتفکره
وحافظه وخیال حس مشترك وهم بونلاری دوزمش ونه قدر عجائب
وغرائبدندور بونلرننك ادرکات(وبلولری) اکرده تفصیل قیلساق بریسینی
تفصیلکا اقتدار اولنماس ننك اقتدار اولنسون بلورموسنکه اعضانکده بولغان
بر سویاك حسابینی اولوغلر ایکی یوزده سکسان دورت سویاکدور
دیمشلر ونه عجائبدندورکه بوشیلرنی هر قایوسینی اوزینه لایق اورونده
قیلوب یوق ایکان عالم بارلقنه چقارمق عارف بالله اولان کمسنه‌لر اوز
حاللرین ووجوده کلمکلرین فکردن الله تعالی‌نی حق الیقین برلان
بلمشلر دور * ای حسرت ضعیف بنده اوزی‌ننك اعضاسی‌ننك حال
حسابینی بلمسه ومونداق عجائب غرائبدن غافل اولوب هواء نفس
واعضالریکا قول اولور آچ اولسه طویغانچه آشاسه ایردی وآشاب طویوب
وقت طابوب یوقلاسه ایردی وتوروب اُچسه ایردی وآشامق اچمك
صونکنده شهوة قلی بولوب جماع قیلسه ایردی براولرکا آچغلانسه
صوقشسه ایردی یا اولتورشسه ایردی وشوشی شغل برلان حیوان اولوب
اوّاره عمرینی اونکارور * وای حماقت بو صفات چونکه بو صفاتلارده حیوانات
برلان برابردور چونکه بو صفاتلر حیواناتده هم طابلور بلکم حیوانلر بو
شهوتلرده سندین آرتوقدور (امّا حیواناتدین آیرلمق فکر ونظر برلاندور
الله تعالی‌نی بلمك یرلرنی وکوکلرنی یراتماقندن تدبّر وفکر قیلمق
برلاندور ننك حدیث شریفده بیورمشدور (تفکروا فی خلق الله)دیو نه
حسرتدور بز غافل آدملرکا یوریمزکم دنیاده صانکم صراط کچوب وحساب
ویرمشمز فکرسزلك وغرور تکبرلك بزیم هر صولوده بولغان فعلمزدور

بلمایمزکه ندین یرانلمشمز بعضی اوزینی عالم عاقل ودانا صانار وبعضی
اوزینی نسبلو صنار حالانکه بو صفتلرننك برسیندا فخرلنورلك یوقدور
کورورسنکه علمی ضایع اولمش شیطان نه اولمش نسب برلان هم کمالات
یوقدور کورورسنکه قابل ابن آدم نه اولمش وکورورسنکه کنعان ابن نوح
نه اولمش ودخی فکر قیلغیل اوزونك ننك اصل نسبنکا یقن آتانك
بر طامچی صودندورکه یر شیه تیکسه نجس دیو غسل ایدارلر
ویراقراغی آتانك آدم علیه السلام دور ذلیل طپراقدندور اصل
نسبنك موندا قکم شیلردن اولسه تکبرلککا نه اورون قالمش ننك
حضرت علی رضی الله عنه دیمشدور (عجبت لابن آدم کیف یفخر
واوله نطفة قذرة وآخره جیفة قذرة وهو مابینهما حمال العذرت* یعنی
(اولی آدم بر نجس صودور وآخری نجس اولاکسه دور واورطالغنده
تیزاك یوکلاکوچیدور) وننك حضرت جعفر دیمشدور (عجبت ان اعظم
نفسی وقد خرجت من مخرج البول مرتین) (یعنی عجب کا قالورمن نچوك
نفسمی الوغ کورورکا تحقیق چقمشمکه ایکی مرتبه بول یولندن) البته
ایکی مرتبه چقمش چونکه اوّلده آتاسندن آناسی رحمینه دوشمش صنکره
صورت اعضا کیوب آناسی قرنندن دخی بول یولندن چقمش وبو صفات
سیئه دن وغفلتدن قرتلمق الوغ جفادور مگر خدای کریم توفیق ویروب
مشایخ عظام کبی عملنا محاسبه ویرسون ننك عزیزلر هرکیچه اوزلرینك
عمللرینی حساب قیلمشلردور وبو آدمنك عقلینی آخرت مالیغه سوداکیر
دیمشلردور مثلاً عقل بنده ده سوداکیردور وسوده شریکی نفسی دور وسوده
شریك برلان حسابنی یشراق قیلمق کرکدور شریك برلان حساب
بولنماسه فائده نچوك بلنسون آدمننك هرصولووی جوهر نفیسدور وبو
صولو برلان آخرت صاتوب آلنور هرصباحده شریك نفسیکا دیرکه یا

شریك بزیم مال باشمز عمر وصولودور اکر عمریمز کسلسه باش مالمز هلاك اولور دخی ایتور یاشریك بزیم خدمتچیلرنه حالده‌دور آنلر بازاردن خبرلری بارمودور خلق بازارده ایکانده غافل اولمسونلرديو وبو خدمتچیلر اعضالردور اکر خدمتچیلر هردائم خوجه‌ننك امرینه اطاعت قیلمسه وامردن طش بولغان عیش ذوق صفا برلان بازارنی اوتکارسه‌لر خوجه هم بوحالاتدن غافل اولسه قایو مرتبه فائده بولسون ضرری حددین آشار وبو سود اکیرننك مال باشی فرضلردور وفائده‌سی نفللردور وضرری کناهلردور وبازاری بتون کوندور اکرفرضلری کامل اوتاسه شکرانه قیلسون واکرده قالسه قضا قیلسون اکر کمچیلك برلان اوتاسه نوافل برلان کامللسون اکر ضرر ایدرسه شریکینه نظر قیلسون یعنی (قراسون) وضرر کیم سببندن اولمش ونه عیبدن وکیم طرفندن عیب اولمش تفتیش ایتسون اکر عیب شریك اولان نفسدن اولسه شریککا آچغلانوب حساب قیلشسون وعیبلوکا عیبی برابرینه جزا صالسون وحیانتی ایچون عذاب صالسون وآیرلمق قایغوسین کورسون چونکه حیانتچی شریکدن قاچمق کرکدور آیرلغانده حساب آلسون حساب آلدقده قایده یوردکنده وقایده اوتوردوقنده ونه آشادقنده ونه اچدکنده ونه ایچون کوب یوقلادقنده ونه ایچون خلق کسب ایتدکده بوش توردقنده حساب ایتسون بنده شوشی طریقچه اوزینی نفسی برلان حسابده توتسه شریکندن ضرر کلتورمینچه سود اسندن قایتدقنده رسوای اولماینچه‌شاد اولور البته حیوان کبی فکرسز یرانقوچی بارمو یوقمو اونوطوب غافل یوریبان آدم نه بلسون وندین خبری اولسون (ودارالآخرة دارالنعم) اولان دولت‌دائمی‌عالمدن نچوك‌خبری اولسون اکر ضعیف بنده اوزی‌ننك باراچق یرینی ویطاچق اورنونی فکر قیلسه ایردی بوقدر حماقت برلان قالماس ایردی بوفکرننك یوقلغی

کونکل ننك قرالغندن کاور وکونکل قرالووی بندن دنیا سوب طول امل
یعنی اوزون اوی برلان عقلسز ایت کبی دنیاننك خلال حرامینی
آیرمایدنچه ووقتلرنی دنیاسیغه هم آخرتیکا بولب قویمایدچه
عشقندن کاور دیمشلردور دنیا سومك شیطان خمریدور برکمسنه شیطان
خمرندین اچسه اول کشی اویغانمسدور مکر اواوکلر عسکرنده اویغانور
بس بلندیکه بواویغانمق بولسه حالمز مشکلدور لکن اویغانمق طول امل
یعنی اوزون اوی ودنیا سومکنی طاشلاو برلاندور بونلری طاشلامقننك
بیکراك فائدهلو دواسی یعنی (داروی) بودورکه نبینا صلی الله علیه
وسلمننك ایکی حدیثین فکر قیلماقدور بریسی بودورکه (اذکروا هادم
اللذات) یعنی ذکر قیلونکز لذتلرنی کیسکوچینی اول کیسکوچی اولمدور
البته اولم دنیاننك همه لذتلرینی یویار بو اولم آتا وآنادن آیرور اوغل
قز خاتونندن آیرور قرداشلردن ودوستلردن آیرور ومال یراغندن آیرور
ومالی ننك بر کفنلکی اوزی برلان لحدکا برکا قویولور وایکنچی حدیث
بودورکه (کفی بالموت واعظا والیقین غنی) اولم یتاچکدور وعظغه البته
یتاچکدور چونکه بنده اولومنی یقین کورسه حب دنیا یعنی (دنیا سومك) دن
وطول املدن بوشانور ایردی هر خطاءکه کلاچکدور کوبیسی بونلر
سببلیدور اول خطالر برلان مشغول اولوب آخرت عملاریکا وقت بولنماس
بوخطالردن بوشانغاچ طاعت عبادتکا وقت طابوب باراچق یورطیغه
حاضرلنور ایردی راستلایورمن که موندین آرتوق وعظ نه بولسون ودخی
الله تعالی بندهلرکا رزقی ازلده بولب تقدیر قیلوب قویمشنی بنده
راستلاسه نه بولسه شکرانه قیلور چونکه بلورکه الله تعالیدندور بولماسه
صبر قیلور تقدیرکا تسلیم قیلور ونه بارینه قناعت قیلوب صنکره سینی
خداغه طاپشرورنتاك دیمشلردور بایلق قناعتده فقیرلك حرصلقده

چونکه

چونکه برکمسنه صاران حریص بولسه باردولتندن هم بتّه بتّه دیو قورقب
آه واه دیو حسرة برلان قالتراب طوتار وکیمک کیم قناعت قیلسه بوکون
بولسه طانکداسی الله تعالی ننك کونیدور والله ننك رزقی دور دیوقورقماس
نتاکی بعضی عزیزاره برخلیفه دید کنده دیمشدور یا خلیفه بن سننك
دولتنك کوب بولسه‌ده (امّا بنم رزقمنی سننك اوزره قیلورغه قورقارمن
چونکه سن اونوطرسن وهم بنم محتاج وقتمنی بلمازسن وکرك وقتمنی
بلماد کدن ضرور وقتمك بنی آچ قالدورورسن (امّا بنم خوجه‌م بارکه
منم کرك وقتلریمنی بلیور وهیچ اونوطماس کرك وقتلرمده اصلاً محتاج
قیلماس دیو شوننك کبی هرکیمی الله تعالی یراتدی وبلور اوزی آصرار
دیو تسلیم توکل قیلماق کرکدور وبوحدیث شریفلر همّه وعظنی جامعدور
وبوحدیثده فکر برلان آدم اوزیکا اولکنی درست کورسون اولمنی دوست
کوروب اولمکا حاضر طورسون نتاك عاقل کمسنه‌لر اولمننك کلماکندن
شاد اولمشلردور چونکه عاقل کمسنه‌لرکا بودنیا جفادور آخرت یورتی
راحتدور (امّا احمقغه دنیا راحتدور وآخرت حسرتدور وجفادور وبواولمك ننك
جفا اولماقی آخرة نعمتلرندن خبری اولمیوب کونکلینی دنیاغه باغلاب هوای نفس
آرتوندن یورومکارندندور ودنیاغه نه قدر محبّت آرتسه ودنیاسی نه قدر
راحت وکینك بولسه اولمك شول قدر حسرتلی دور حالانکه بونفس آرتیغه ایبارمك
طول امل وحبّ دنیاننك قرداشیدورکه اول ایکی قرنداش برکالشسه‌لر
آدمنی هلاك ایدرلر بس آدم اوزینی هلاك ایتدوکی شینی بلمسه
بو زائل فانی دنیاغه عمرینی صرف ایدوب آخرت نعم باقیه‌نی صاتسه
بو حماقتدور چونکه حال آخرتکا قاراغانده بونعم دنیا بر ذرّه ایمسدور
نتاك الله تعالی بیورور (وانّ الدار الاخرة لهی الحیوان لو کانو یعلمون)
یعنی ودار آخر ایسه دار حیات حقیقه‌دور زیراکه آنك موت طریاقی

ممتنعدور اكر آنی بلورلرسه آننك اوزره ایثار ایتمزلر شول دنیایی
كه اصلی عدم حیاتدور وآننك كی حیات ایسه عارضه وسریعة الزّوالدور
چونكه اول دار ابدی سرمدیّه‌دور ودنیا تركلكی سریعة الزّوالدور وبو
دنیا حاضرنده كورمك كوز برلان كورنوب باردور وآخرت البتّه حاضرنده
بو صوقر غافل كوزلرده یوقدور (امّا ارواح عزیزلر یمزی آلدوقی وقتده
البتّه بو یابلغان وقاپلانغان كوزلر آچلور وحال معلوم اولور دیركه بنده
اُشلرننك وقتی اوتكاچ یاربّ نه زماندور بو زمان ونه عالمدور بو عالم
ونه حالدور بو حال یاربّ راست ایكان بولاچق امرلر عجبكا دوشوب
خیرتده قالور خطاب وراء حجابدن كلوركه (فكشفنا عنك غطائك فبصرك
الیوم حدید) یعنی حاضر سندن امور آخرتده حاجت غطانكی كشف
ایتدك اُشبو كونده بصرنك نافذدور دنیاده انكار ایتدوكنكی بونده كوروسن
(ودخی دیركه یاربّ كوركازدنك وایشتدوردنك دخی قایتارغل بزلری
دنیا یورتینه تا اینكه تونلرده وكونلرده سننك عبادتنكده اولور ایردوك
دیركه خطاب (اولم نعمركم مایتذكر فیه من تذكر وجائكم النذیر فذوقوا
فما للظالمین من انصار) دیو دخی بنده دیركه یارب بلمادوك بو حالنی
حاضر بلدككه بزیم كوزكا كورونكان عالمده موجودات یعنی (بارنرسه‌لر)
حقیقتده یوق شیء ایركان دیركه جواب (الم تسمع ما قال الله تعالی
كسرابٍ بقیعة یحسبه الظمأن ماء) البتّه بنده‌ننك بو حالات حیرتكا وبو
حسرتكا دوشمكی غافل اولوب عبرة وفكرنی قویماقندندور نتاك دیمشلردور
(اذا كان المرء فكرة ففی كل شیء له عبرة) یعنی (ایركمسه‌ننك فكری
اولسه هر شیده عبرة واردور) الله تعالی‌نی بلوركا وهم بو شیلرننك فناسیكا
وعدم بقاسیكا بو عبرت برلان اعتبار قیلوب اوزیمزننك وهم دنیاننك
فناسینی بلوب عاقبت یورتمز آخرتكا حاضر طورمق كركدور عارف بالله

كمسه‌لر

كمسنه‌لر الله تعالى‌ننك جمال جلال درگاهى كوره تورغان آخرت
يورتيغه عاشق بولوب بو دار الجفاء دنيادين كوچمگكا حاضر وناظر
اولمشلردور نتاك نبيمز صلى الله عليه وسلمدن صوردقلارنده آدملارننك
عقللوسى كيمدور ديو جوابده ديمشدوركه اولمنى كوبراك ياد
ايدوچيدور ديو ۞

الهى يارب جميع توفيق وهدايت سنكا مختصدور جميع حمد وشكر سنكا
لايقدور اولا سنكا حمد ايدرمن نچوك ايتمايم سن بزى يراتدنك
وصورتلى قيلوب رزقلاندوردنك وعقل وعلم بيروب حيواناتدين
آيردونك يارب آي‌لارنى وقوياشلرنى نور وظلمتى يراتدنك يرلرنى
وكوكلرنى وآنده بولغوچى جميع عجائبنى غرائبنى يراتدنك يارب مولانا
نه اولوغدور ونه عجبدور شأن حالنك يتوشماسدور بزيم عقللر ودخى
نچوك حمد وشكر ايتمايم قيلدنك بزنى دين اسلامده ويباردونك بزلاركا
افضل الانبياء وآخر الانبياء عبدنك ورسولنك محمد پيغمبر صلى الله عليه
وسلمنى وديرمن كه خدايا كريم رحمتنك اولسون پيغمبريمز حضرت
رسول محمد مصطفى اوزرينه وآل واصحابى اوزرينه دائم بولغان صلوات
يا عالمنى تربيه‌قيلغوچى خداى آمين ۞ الهى بنده ضعيف قولنك
صغنورمن كه قساوة‌قلبدن وحب دنيا وطول املدن ۞ الهى فكريمى ذكريمى
سننك اوزره وسننك عبادتنك اوزره قيل طاعت وعبادت آخرت برلان
حاضر ايدوب اولومى اونوتماغوچى ايدوب خير الناس طال عمره وحسن
اعماله جمله‌سندين قيل (وموتوا قبل ان تموتوا وجعلوا آجالكم بين
ابصاركم) حديثندن عبرتلنوب غافل وآخرتمه ضررلى فعللر برلان
مشغول اولميانلردن قيل ويارب عاقبت امريمزده وسواس شيطاندين
خلاص ايدوب بقاء ايمان ميسر قيل وقبريمزى روضة من رياض

الجنّة قیل (اِنّ اصحاب الجنّة الیوم فی شغلٍ فاکهون هم وازواجهم فی ظلالٍ علی الارائک متّکئون) جمله‌سنلدین قیل واشترمکه یارب بنی وبنم آتا وآنامی واستاذلریمی وجمیع اخوان ویاران مؤمن قرداشلری بو دنیا ایله مغرور ایلماینچه نبیمز ننک لواء اخضری سایه‌سنده قیل آمین بحرمة سیّد والمرسلین اللّهم صلّ علی محمّد وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین وعلی آل کلّ منهم اجمعین وبحرمتهم آمین ۞ یارب پیغمبرمز محمّد مصطفی صلی الله علیه وسلم اوزرینه رحمت قیل وهمه پیغمبر رسوللره رحمت قیل وهرقایوسی ننک آلینه همه‌سینه رحمت قیل یاربّ آنلر حرمتنده

بو دعالریمی قبول قیل آمین یا اکرم الاکرمین

ویا اله العالمین برحمتک یا ارحم

الرّاحمین ۞

***